

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs: 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N<sup>o</sup> 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## NAAR CHIRURGISCH INGRIJPEN TOT SOCIAAL VERWEER ?

Van criminologisch standpunt uit zijn niet allen, die voor de correctionele rechter ter verantwoording worden opgeroepen, als werkelijke delinquenten aan te zien. Men is er heden toe gekomen zich, in de strijd tegen de misdaad, op kwalitatieve criteria van bio-sociologische aard te steunen, ter vervanging van de vroegere quantitatieve criteria van zedelijk-juridische aard.

Een eerste onderscheid dient te worden gemaakt naar gelang de door de inbreuk verwekte stoornis. « Indien de overtreden regel absoluut is — zo spreekt Procureur-Generaal Bekaert — en biologisch eigen aan de maatschappij, dan is de inbreuk een schennis van de sociale orde. Indien de overtreden regel betrekkelijk en conventioneel is, dan is de inbreuk een overtreding van de politieke- (in de etymologische betekenis van het woord) en bestuurlijke tucht van het staatsleven » (1).

Een ander onderscheid dient te worden gemaakt naar gelang de min of meer diepgewortelde anti-socialiteit van de dader. Er bestaat inderdaad een groot verschil tussen degene die de wet één enkele maal per toeval overtreedt, en degene waarvan de gehele gedraging stoorniswekkend is, die veelzijds en dikwijls delinqueert, die zich niet wil of niet kan onderwerpen aan de door het samenleven opgelegde beperkingen.

Het is evident dat het hieronder besproken vraagstuk zich exclusief kan stellen voor werkelijke delinquenten, diep-antisociaal bevonden overtreders.

### *De hypothese der biologische misdadigheid.*

De klinische observatie van de recidivisten en van de wegens zwaardere misdrijven beklaagden, zet er toe aan te veronderstellen dat hun daden niet rationeel werden ingezien, noch vrij begaan, dat hun daden zijn gesproken uit een gestoorde dynamiek en dienen te worden toegeschreven aan bio-psychologische misstanden, welke niet terug te vinden zijn bij *law-abiding* burgers.

Vooraanstaande auteurs hebben de gegrondheid van deze hypothese zorgvuldig onderzocht en aan strenge proeven onderworpen. Zo werd het b.v. bewezen dat sporen van meningitis zeer frequent zijn bij abnormale kinderen en bij moordenaars (2). De hypothese wordt ook gestaafd door de encephalographische onder-

zoekingen van de delinquenten; zo werd b.v. uitgemerkt dat het aantal abnormale registreringen bijzonder groot is bij de moordenaars (3).

De criminele activiteit van sommige delinquenten zou dus wortelen in organische kwetturen of in functionele storingen; zij zou dus toe te schrijven zijn aan onregelmatigheid in wat Dupré zo juist noemde *l'architectonique cérébrale*. Menig overtreder zou dus zelf een slachtoffer zijn, een slachtoffer van perturbaties in het zo oneindig ingewikkeld en broos complex van de zenuwverbindingen en chemische omzettingen en uitwisselingen waaruit ons fysiologisch zijn bestaat.

Het is dan ook wetenschappelijk te verantwoorden dat men een bepaalde delinquentie zou aanzien als het gevolg van fysiologische verschijnselen die een *defective control by the brain* veroorzaken (4). Besmetting, vergiftiging, verwonding, compressie, ont-aarding, circulatiestoornissen, enz., zouden een reeks psychische verschijnselen voor gevolg hebben, welke vaak bij de misdadigers worden ontmoet, zoals depressie, hyperemotiviteit, angst, onevenwichtig reageren, parahysterie, enz.

Maar men is nog veel verder gegaan. Steeds talrijker zijn de neuropsychiaters en psycho-fysiologen die de mening zijn toegegaan dat onze gedraging afhangt van een zeer klein deel van het hersenen-complex, gelegen in zijn middenpunt: de hypothalamus « *cette petite zone médiane et archaïque de la base du cerveau, que pourrait cacher l'ongle du pouce...* » (5).

Zowel ons fysisch als ons psychisch leven zou in grote mate afhangen van deze kleine schakel in het cerebraal systeem. Het diencephalon zou een correspondentie-centrale uitmaken tussen het *instinct* en het *intellect*. De onmogelijkheid zich sociaal aan te passen zou uit te leggen zijn door een onevenwichtige strijd tussen de *diencephalische impuls* en de *corticale censuur*.

De vergelijkende observatie van sommige delinquenten en van de niet delinquerende geesteszieken heeft de criminologen er toe aangespoord de psychiatrische behandelingen in de strijd tegen de misdaad te beproeven. Hormonale therapie wordt voorzien voor seksuele delinquenten (6); behandeling door intraventriculaire inspuitingen en door chirurgisch ingrijpen wordt tot sociaal verweer bestudeerd.

### De neuro-psychische chirurgie.

#### Principe.

Het kan worden aangenomen dat het diencephalon ons vegetatief reageren regelt en bijzonder sterk en veelzijdig inwerkt op onze menselijke gedraging. Het kan anderzijds worden aanvaard dat ons denken afhangt van het cortex, dat een soort toezicht uitoefent over het affectief reageren.

Diencephalon en cortex zijn verbonden door talrijke zenuwstrengen, en hun uitwisselingen, langs deze strengen om, bepalen ons psychisch evenwichtig of onevenwichtig zijn. Vandaar de gedachte dat een doorsnijden van deze strengen het corticaal leven zou vrijmaken van het affectief leven, het neo-psychisme zou los houden van het archeo- en paleopsychisme.

Het psychochirurgisch ingrijpen beoogt dan ook, door het afbreken van de bruggen tussen viscerale en corticale delen van het hersenen-complex, de genezing te bekomen van psychische kwalen die in fysisch gestoorde gronden wortelen. Schematisch en bijna karikaturaal werd het gezegd dat het ingrijpen «... ne permet plus aux influx de la vie affective primitive d'arriver dans la sphère frontale» (7).

Het is de Portugese chirurg Egas Moniz die, veronderstellende dat de geestesziekten hun oorzaak vinden in abnormale verbindingen van het hersenen-complex, er eerst aan dacht door het afsnijden van deze verbindingen in te grijpen. De uitslagen die in 1935 werden bekend gemaakt, kwamen de hypothese ontzenuwen maar gaven aanleiding tot het ontstaan der thans opkomende psycho-chirurgie.

Het is vooral in Noord-Amerika dat de techniek werd beproefd door W. Freeman en Watts (8), vooral in alle landen te worden toegepast, wat heden het geval is (9).

#### Techniek.

Dr Jacques Ley heeft in een uitstekend stuk uitgelegd hoe dit ontbinden van cortex en basis, van *libido* en *über-Ich* kan worden verwezenlijkt (10).

Meestal gaat men over tot *leucotomie* (ook genoemd *lobotomie*), operatie die hierin bestaat dat men, langs de openingen bekomen door schedelboring, de zenuwstreng met een speciaal scalpel doorsnijdt. Maar het scalpel kan ook onder het bovenste ooglid worden ingebracht, ten einde de hersenpan ongedeerd te laten.

Anderen grijpen rechtstreeks op het cortex in, door *topectomie*. Zo wordt een min of meer belangrijk deel van de vooraanliggende cortexkwab weggenomen, daar waar de zenuwstreng de kwab verlaat naar het middenpunt van het hersenstel toe.

Soms wordt de top van de kwab volledig afgescheiden door *lobectomie*, wat het wegnemen van 50 à 100 gr. cortex vergt.

Eindelijk werd het beproefd op de zetel zelf van het vegetatief leven in te grijpen door *thalamotomie*. Deze operatie bestaat in het toebrengen van lichte insnijdingen op de thalamus zelf, daar waar de zenuwstreng van de frontale kwab aankomt.

Er werd ook reeds ingegrepen door electro-coagulatie, volgens de methode van Grantham, ten einde de aangeraakte oppervlakte zo klein mogelijk te maken.

De voorkeur blijkt te gaan tot de methodes met open schedel, omdat de blinde technieken, zoals de transorbitaire leucotomie die nochtans veel sneller kan worden verricht, niet toelaten voldoende te zien waar en hoe diep wordt doorgesneden.

#### Resultaten.

Vooraanstaande practici verklaren dat de psycho-chirurgie de beste vruchten kan afwerpen, mits beperking tot bepaalde gevallen en toepassing in bepaalde proporties (11).

Dr Jacques Ley, die een groot deel der gepubliceerde statistieken heeft samengevat, komt tot het besluit dat in 30 % der behandelde gevallen de *récupération sociale* werd bekomen, en in 42 % een *amélioration*, wijl 24 % der tussenkomsten ondoeltreffend bleven, 1 % ongunstig uitliepen en 3 % gevolgd werden door de dood van de patiënt (12). Ten onzent gaf Dr Verspreuwen zeer onlangs te kennen dat hij ook meerdere sociaal voldoende verbeteringen had kunnen bekomen (13).

Wel zijn de specialisten het niet eens over alle punten. Zijn de fysische wortelen van de verschillende psychische activiteiten onder de hersenpan gelocaliseerd, of zijn alle functies nauw ineengevlochten en practisch onscheidbaar? Is de gelobotomiseerde patiënt enkel van vroegere storingen bevrijd of verkrijgt hij een nieuwe psychische gesteldheid? Kan de leucotomie een «nieuwe» mens scheppen? Zijn de bekomen uitslagen tijdelijk of definitief?

In ieder geval bewijzen de bekomen resultaten, hoe empirisch ze ook mochten worden verkregen, dat vele genezingen werden bereikt en wel in zoverre dat de patiënten hun plaats terug mochten innemen in hun familiekringen en, voor sommigen, dat zij hun beroepsactiviteiten mochten hernemen.

#### Voor en tegen gerechtelijke toepassing.

Kan er ernstig gesproken worden van *ethische chirurgie*? (14) Kan een misdadiger door leucotomie worden genezen, minstens verbeterd?

Bij niet-delinquenten heeft het ingrijpen zeer gunstige uitwerking gehad op de agressiviteit, op de gesystematiseerde negatieve houding en op het gebrek aan sociaal contact, die bepaalde geestesyndromen kenschetsen. Angst, hallucinaties, obsessies en phobies konden weggetijferd worden. Ook bij delinquenten vindt men deze verschijnselen terug, en de ontleding van het op misdaad uitlopend proces laat veronderstellen dat de feiten niet zouden begaan geworden zijn indien de pathologische toestanden, waarin deze verschijnselen wortelen, niet voorhanden waren geweest.

Van positief wetenschappelijk standpunt uit is het te rechtvaardigen dat leucotomie zou worden beproefd in bijzonder zware gevallen van karakterstoornissen, epilepsie en perversiteit en op personen die aan diepgaande encephalitis onderhevig zijn geweest.

De bekendgemaakte resultaten bewijzen dat de operatie kan geschieden zonder merkbaar nadelige gevolgen op het intellectueel vermogen. Maar het is onontbeerlijk nochtans nauwkeuriger na te zien welke de gevaren zijn van het ingrijpen en zijn bijkomende gevolgen.

Enerzijds dient er met nadruk op gewezen hoe moeilijk het is, vooral in de blinde technieken, om de zenuwstreng in de gepaste maat te inciseren, ten einde alleen deze verbindingen te onderbreken die de te treffen verschijnselen veroorzaken. De streng waarop ingegrepen wordt, houdt talrijke verbindingen in, waarvan de actie nog niet voldoende is bepaald en die men doorsnijdt zonder de gevolgen er van te kunnen vermoeden.

Anderzijds heeft de leucotomie nadelige gevolgen waarvan het geheel kan worden genoemd een infantiel worden van de persoon, een *diminutio* van het psychisch vermogen, een *mediocrización* van de mens (15).

Na observatie diende te worden vastgesteld dat de patiënten minder bekwaam waren geworden spontaan te zijn, initiatieven te nemen, vooruit te zien, doelmatig in te beelden, praktisch te verwerklijken, zich op nieuwe vraagstukken toe te leggen. De leucotomie zou onbezorgdheid teweegbrengen, overdreven optimisme en gevaarlijke euphorie.

In sommige gevallen kwamen convulsieve crisissen op, waarvan de etiologie niet werd ontdekt. In andere gevallen verdween het meesterschap over begeerten die tot hertoe ingetoomd waren.

De psycho-chirurgische tussenkomsten zouden dus de affectiviteit altereren, de ideatie naar elementaire vormen doen terugkeren en een wijziging verwekken in de houding van de mens ten opzichte van zich zelf en ten opzichte van zijn milieu (16).

Een geval van ondoeltreffend gebleven lobotomie op een gewoontemisdadiger werd onlangs in Amerika besproken (17). Ook in Frankrijk kon men vaststellen dat een recidivist zich na topectomie gedroeg zoals hij het vóór het ingrijpen zou gedaan hebben. In dit laatste geval werden epileptische aanvallen vastgesteld, vlogen van woede, gesystematiseerde beledigingen, enz., dusdanig dat Dr Bachet de mening was toegedaan dat de operatie vooral het verlies van de *censures sociales* had veroorzaakt (18).

Maar het blijkt thans nog niet mogelijk uit te maken of de nadelige secundaire gevolgen van de operatie toe te schrijven zijn aan gebrekkige technieken ofwel of deze gevolgen onvermijdelijk zijn om de minimum wonde te bekomen die moet worden toegebracht.

#### *Het openblijvend probleem.*

Ieder procédé dat uitwerkingen heeft op de psychische integriteit — filosofisch te noemen het geweten — heeft steeds hevig verzet uitgelokt. Zo was het bij de eerste proeven van behandeling onder hypnose die in de Salpêtrière werden doorgevoerd. Zo was het bij het aanwenden van phramaco-dynamische producten tot psycho-analyse onder narcose. Zo zal het gewis worden wanneer men praktisch zal overwegen of het scalpel kan worden gehanteerd tot verbetering of tot sociale neutralisering van sommige delinquenten.

Onze beschouwingen strekken zich niet uit tot het moreel vraagstuk. Alleen wensen wij te onderstrepen hoe de medici zelf nog reticent staan t.o.v. het psycho-chirurgisch optreden. Wat gedaan wordt blijft volkomen empirisch, en geen voldoende theorie kwam tot stand over de juiste werking en de juiste perken van de onderbreking der bruggen tussen cortex en diencephalon.

Daarom kunnen gerechtelijke toepassingen nog niet in uitzicht worden gesteld. De rechters plegen hun bevelen slechts te steunen op voldoende beproefde bevindingen en volledig bewezen principes. Zo wordt het in ieder geval gemeend.

Enerzijds staat het vast dat het huidige psycho-chirurgisch ingrijpen een zware mutilatie van het psyche-complex teweeg brengt. Anderzijds stelt men vast dat zeer bevredigende uitslagen in buitengerechtigde gevallen worden bekomen.

De uitleg van vele delicten kan in bio-psychische toestanden liggen en de menselijke gedraging blijkt in grote mate af te hangen van een evenwichtige uit-

wisseling tussen cortex en basis (19). Meer en meer verdedigt men de stelling dat er een verhouding moet bestaan tussen de bekwaamheid tot sociale aanpassing en een nauwkeuriger localisatie van het psycho-chirurgisch doorsnijden (20). Gunstige uitslagen werden zelfs bekomen in gevallen van niet te betwisten schizofrenie, kwaal die niet zeldzaam is bij de gevaarlijkste misdadigers (21).

\* \* \*

Wij staan dus voor een nieuw procédé, waarvan de meest ervaren practici het beste verhoppen, alhoewel de bekomen uitslagen van nadelige gevolgen getuigen.

Voor dezen die zich op de nieuwe leer van sociaal verweer toeleggen rijzen nochtans onmiddellijk opwerpingen op. Eerstens dient het met nadruk te worden gezegd dat de voorkeur steeds moet gegeven worden aan deze technieken die de resocialisatie van de delinquenten door *verrijking* van het psychisch wezen nastreven. Verminderingsprocédés, die een deel van de psyche lamleggen, zouden slechts dan in aanmerking kunnen worden genomen wanneer verrijkingstechnieken ondoeltreffend zijn gebleven.

Anderzijds dient er aan herinnerd te worden dat de biologische delinquentie niet steeds en volledig ongeneesbaar is. Men heeft vastgesteld dat misdadigers, waarvoor de prognose wanhopig was, toch tot genezing kwamen, of ten minste tot sociaal voldoende bedaring, hetzij ingevolge spontaan physiologische wijzigingen, hetzij ingevolge betere compensatie door het milieu (22).

Gerechtelijk bevolen operaties op het hersenen-complex zouden slechts kunnen worden overwogen voor op andere wijze niet te recupereren misdadigers, en wanneer men nauwkeuriger zal hebben uitgemaakt welke de juiste gevolgen van het optreden zijn en hoe kan worden opgetreden met de zekerheid dat men geen al te nadelige secundaire uitwerkselen zal veroorzaken.

En het vraagstuk van de leucotomie verwijst noodzakelijk, zoals zovele moderne vraagstukken, naar het aloud en steeds betwist probleem van de wilsvrijheid en van de zedelijke verantwoordelijkheid. Is ons strafrecht wel rechtvaardig? Houdt het voldoende rekening met het steeds beter bewezen feit dat onze zg. geapprecieerde en gewilde daden in hoge mate worden gedetermineerd door ons physiologisch wezen?

Severin Carlos VERSELE,  
Adjunt secretaris-generaal van de  
Société Internationale de Défense Sociale.

(1) Bekaert H.: Maatschappelijke Orde en Conventionele Structuur. (R.W. 1947-1948, col. 15)

(2) Pende N.: Sixième rapport général (Biologie) au Deuxième Congrès international de Criminologie. (Paris, sept. 1950). — Bachet M.: Les encéphaloses criminelles. (Paris, 1950, éd. Foucher.)

(3) Typische voorbeelden van EEG-curven worden door Dr Grey Walter gecommuniceerd in *Appendix A* van Margery Fry's « Arms of the Law ». (London, 1951, éd. Gollancz, p. 221). — Hill D.: EEG applied to the examination of the adult offender. (*European Seminar on the medico-psychological and social examination of delinquents* - Brussels, dec. 1951). De door Dr Denis Hill bekend gemaakte uitslagen werden in België besproken door Dr Debusscher. (*Acta neurol. et psych. belgica*, feb. 1951).

(4) Bachet M.: The concept of criminogenic encephalosis. (*Amer. Journ. of Orthopsychiatry* - oct. 1951). — Tournay A.: Rapport au 2e Congrès intern. de Criminologie (Paris, sept. 1950).

(5) Cushing H.: geciteerd door L. Monier. (*Le Mois médical* - août-sept. 1950.)

(6) Hodge E.: The treatment of the sexual offenders, with discussion of a method of treatment by gland-extracts. (*2e Congrès intern. de Criminologie* - Paris, sept. 1950).

(7) Hecaen Dr.: Interview opgenomen door Dominique Arban, naar aanleiding van het Wereldcongres voor Psychiatrie. (*Figaro litt.* 7-10-1950.)

(8) Noot van prof. Ley. (R.D.P., 1951-1952, p. 617).

(9) In dezelfde aantekening zal men de tekst vinden van een Decreet waarbij de Minister van Volksgezondheid E. Smirnov, de leucotomie in Sovjet-Rusland heeft verboden.

(10) Ley J.: La psycho-chirurgie. (R.D.P., 1949-1950, pp. 570, 571.)

(11) Zulks is o.m. de mening van prof. E. De Greeff en van Dr L. Ectors. (*Acta neurol. et psychiatrica belgica*, juillet 1950.)

(12) Ley J.: *op. cit. sub 10*, p. 572.

(13) Mededelingen dd. 7 en 28 April 1951 aan de Soc. belge de Médecine mentale. (R.D.P., 1950-1951, p. 1171.)

(14) Delay J.: La chirurgie de la personnalité. (*Figaro*, 2-11-1949.)

(15) Ripolles A. Q.: Posibilidades criminológicas de la neurocirugía. (*Rev. de la Escuela de Estudios penitenc.*, 1950, nr 58, p. 8.)

(16) Mededeling van prof. H. J. de Barahona Fernandès tijdens het Wereldcongres voor Psychiatrie, te Parijs, in September 1950. (R.D.P., 1950-1951, p. 329)

(17) Meyer E.: Prefrontal lobotomy and the Courts. (*Journ. of crim. Law and Criminology* - vol. 38, nr 6, 1948.)

(18) Bachet M.: Suite de l'observation du malade délinquant vingt fois récidiviste, ayant subi une topectomie et ayant récidivé. (*Ann. médico-psychologiques*, oct. 1951.)

(19) De wereldberoemde John F. Fulton, van de Yale University, sprak hierover zeer overtuigend tot de leden van de Soc. belge de Médec. ment. (R.D.P., 1951-1952, p. 542.)

(20) De meest ervaren psycho-chirurg, Walter Freeman, was hierover zeer stellig tijdens het Wereldcongres voor Psychiatrie. (R.D.P., 1950-1951, p. 329)

(21) Feuillet G.: Rapport au 18e congrès français des psychiatres et neurologistes. (R.D.P., 1950-1951, p. 195)

(22) Bachet M.: Les conceptions biologiques concernant la délinquance et les interventions sur le lobe frontal des délinquants. (*Ann. médico-psychologiques*, juin 1951.) — Ley J.: *op. cit. sub 10*, p. 581.

## Nog enkele beschouwingen ter zake van in België te verlenen bescherming van aan Nederlanders toebehorende modellen

Met verwijzing naar mijn op 1 Juli 1950, kolommen 1681/7 van dit tijdschrift opgenomen artikel, verscheen van de hand van Mr J. Van der Zanden uit 's Gravenhage een kritische studie in het Rechtskundig Weekblad van 2 December 1951, kolommen 537/43.

Naast besluiten van bescherming waarover geen discussie daar waar de modellen toegepaste kunst uitmaken of toebehoren aan een in België gedomicilieerde Nederlander, ontstond discussie over het vraagstuk te weten of een niet in België gedomicilieerde of gevestigde Nederlander alhier in zijn modellen kan worden beschermd.

Desaangaande maakte ik het onderscheid:

1) De Nederlander zonder internationaal depot te Bern geniet geen bescherming op grond van het principe van de internationale wederkerigheid welke speciaal uitgedrukt is in art. 38 van de wet van 1886 op de auteursrechten waarnaar het Koninklijk Besluit van 29 Januari 1935 verwijst.

2) De Nederlander met internationaal depot van zijn model te Bern:

a) heeft *principieel* recht op bescherming als unionist krachtens de gelijkstelling van vreemdelingen een nationalen op voet van art. 2 van het Parijs Unieverdrag.

b) ter zake van *uitvoering* van het Parijs Verdrag, waarvan spraak in art. 17 ervan, besprak ik:

1° eerst de *principiële mogelijkheid* van een zekere bescherming op voet van art. 1401 N.B.W. welke echter tot nog toe geen werkelijkheid is (kolom 1683, 1684).

2° de carentie van gelijk welke wettelijke beschikking in Nederland ter zake van wat aan de interne wetgeving is voorbehouden in de overeenkomst krachtens art. 2, 3° par. met het gevolg dat de Belg, *principieel* beschermd krachtens het internationaal depot te Bern, er geen praktisch nut in Nederland kan uit halen omdat Nederland in zijn interne wetgeving de internationaalrechtelijke principes niet uitwerkte, met andere woorden, de toepassing van de overeenkomst niet bevorderde niettegenstaande de uitdrukkelijke verbintenis vervat in art. 17.

3° de daadwerkelijke niet-bescherming op voet van art. 17 waar in verband met de in de overeenkomst aangegane verplichtingen *gewezen wordt op hun wederkerig karakter* en op het feit dat de uitvoering ervan ondergeschikt is enerzijds aan de wederzijdse bekrachtigingen der Unielanden en tevens anderzijds aan de aangegane verbintenis door die Unielanden de

praktische toepassing zo spoedig mogelijk te voltrekken in hun onderscheidene gebieden.

Mr Van der Zanden verwerpt de op voet van art. 17 ingeroepen wederkerigheid op voet van art. 2.

Er weze in dat verband aangestipt dat ik met de opvatting van Mr Van der Zanden gans akkoord ga omtrent de principiële bescherming in toepassing van art. 2. De éénsluitende interpretatie van de auteurs, waaronder deze ingeroepen door mijn tegenstrever, laat overigens geen twijfel over.

Maar zoals ik reeds in antwoord op de Heer Gaspar in de Revue de Droit Intellectuel (1951, p. 127 e.v.) schreef hebben de Unielanden, zo zij de strikte wederkerigheid van internationaal recht hebben verlaten, toch daarom aan de *conventioneel beperkte reciprociteit* niet verzaakt.

Alzo is het van zelfsprekend dat, zo een Unionist de bescherming van een brevet geniet in zijn land van herkomst voor een tijdsbestek van 10 jaren en zo hij beschermd wil worden in een Unieland waar de nationale een brevetsbescherming geniet van 15 jaren, deze Unionist gedurende dit tijdsbestek van 15 jaren bescherming van zijn brevet zal genieten. In dezer voege hebben de ondertekenaars van het Unieverdrag aan de reciprociteit verzaakt.

Maar betekent dit dat de ondertekenaars van de Conventie van Parijs iedere voorwaarde voor de bescherming hebben weggevaagd en dat zij gans onvoorwaardelijk deze bescherming verlenen (behoudens de bekrachtiging voorzien in het eerste lid van art. 17)?

Dat de toetredende Staten in elkander onderling vertrouwen hebben willen stellen, blijkt vast te staan bij de lezing van de voorbereidende besprekingen van het verdrag; ik zal het dan ook niet betwisten. «Provision est due au titre» ter zake van de aangegane verbintenis de toepassing van de overeenkomst zo spoedig mogelijk te verwezenlijken. Maar om er op te wijzen dat de contractanten de bedoeling hadden de overeenkomst zo spoedig mogelijk toegepast te zien, wijs ik op de houding van de Nederlandse afgevaardigde zelf welke akte vraagt van zekere reserves van zijn regering betreffende deze dringende uitvoering uit hoofde van de afwezigheid in zijn land van enige interne wetgeving betreffende de uitvindingsbrevetten.

«De Heer Van der Loeff verklaart inderdaad dat, door het feit dat de uitvindingsbrevetten in Nederland nog niet beschermd waren, zijn regering niet bij machte zou zijn zich onmiddellijk te schikken naar de verplichting opgenomen in art. 11 betreffende de tijde-

lijke bescherming te verlenen aan breveteerbare uitvindingen voor produkten welke in internationale tentoonstellingen voorkomen, alvorens de materie zou worden geregeld, in algemene zin en krachtens een wet. — Er moest inderdaad korte tijd nadien een internationale tentoonstelling in Amsterdam geopend worden.

» Na de vergadering te hebben geconsulteerd geeft de Voorzitter, de Heer Jagerschmidt, namens deze akte aan de afgevaardigde van Nederland van zijn reserven (bl. 22 en 23 voorbereidende besprekingen).»

Maar houdt een dusdanige toestand in dat de Unielanden onbepaald aan iedere bescherming verzoeken in een medecontrakterend land op voet van de eigen aangegane verbintenissen? Mij dunkt van niet.

Ter gelegenheid van de interventie van de Heer Van der Loeff, gevolmachtigde voor Nederland, hield de heer Ressenman, afgevaardigde voor Italië, eraan aan te dringen opdat Nederland, net zoals trouwens Zwitserland welke in een zelfde positie stond, zich zo haast mogelijk in staat zou stellen zich te gedragen naar de beschikkingen van art. 11 (voorbereidende besprekingen, bl. 22 en 23).

Deze uitdrukkelijke wens is aldus in algemener bevoordelingen opgenomen geworden ten gevolge van een uitdrukkelijke verbintenis genomen door de verschillende ondertekenaars aan het slot van art. 17 van de Conventie: «welke gehouden zijn er de toepassing van te bewerkstelligen wat zij zich verbinden te doen in de kortst mogelijke tijd.»

Het is niet omdat een termijn van tolerantie wordt verleend, dat de verplichting niet bestaat.

Welke is deze verplichting? De toepassing bewerkstelligen van de conventie zoals ik het zoëven zegde.

Waarin bestaat die bewerkstelling van de toepassing voor wat ieder ondertekenaar betreft? Voorzeker de bekrachtiging van de conventie, maar ook de beschikkingen van de overeenkomst zelf, onder meer ten opzichte van de eigen interne wetgeving, waarvan het gebied omschreven is in art. 2: «Zijn uitdrukkelijk voorbehouden de beschikkingen van de wetgeving van ieder contrakterend land betreffende de gerechtelijke en administratieve proceduur en de rechtsbevoegdheid, alsook betreffende de woonstkeuze en de aanstelling van een opdrachtnemer, welke vereist zouden zijn door de wet op de industriële eigendom.»

Het is in die zin volgens mij, dat in art. 17 spraak is van de uitvoering van *wederkerige* verplichtingen. Zoals ik het hierboven heb aangehaald is «stipte» internationaalrechtelijke reciprociteit verlaten, maar al wat de conditionering en al wat het substratum uitmaakt van de conventie moet in de verschillende Unielanden conventioneelrechtelijk wederkerig bestaan ten titel van *minima* voorwaarden, als elementaire wetgeving vereist door art. 2, bij gebreke waarvan de uitvoering van de wederkerige verplichtingen voorzien door art. 17 niet kan bestaan. Er moet m.a.w. iets voorzien worden, hoe weinig ook, ten opzichte van administratieve en rechterlijke proceduur en bevoegdheid zodat er toch iets bescherming zou zijn, hoe gering ook.

Het staat eveneens vast dat art. 17 zonder speciale discussie werd aangenomen, maar de betekenis ervan bestaat op zichzelf en spruit voort uit de geest waarin de andere teksten van de conventie werden besproken.

Het ligt overigens daardoor niet in zijn bedoeling het principieel van art. 2 aan te tasten, dat onschendbaar is, zoals de discussies omtrent de besprekingen van wijzigingen uitgelokt op de Haagse Conferentie in 1925 door de Amerikaanse delegatie het uitwezen

en waarvan de Heer Plaisant (p. 25) aanhaalt (ook herhaald in de Casalunga (t. I, p. 280).

«La réciprocité législative que voulait lui substituer l'Amérique était un retour en arrière, un recul jusqu'à l'ère antérieure au règne de la convention d'Union; c'était le retour au règne des accords particuliers et la condition des étrangers redeviendrait disparate, incertaine et précaire. L'œuvre accomplie était la simplification des droits au point de vue administratif, juridique et social dans un vaste esprit de solidarité unissant tous les pays. Or l'œuvre du droit international — disait-il — c'était précisément de donner largement sans trop compter avec l'espoir à un moment donné qu'à son tour il recevra. La France demande à l'Amérique de bien peser la gravité de la situation et de réfléchir. La délégation Belge se rallia au texte proposé par le Bureau de Berne. Si la Belgique, disait-elle, était égoïste, elle aurait eu peut être intérêt à raison du caractère libéral de la législation à soutenir la proposition américaine; mais elle estimait que... l'œuvre de la Convention d'Union, née d'un esprit de concession et de sacrifices mutuels serait gravement compromise si le principe de la réciprocité stricte devait être accueilli.»

Dit principieel ten opzichte van de verlating der *strikte* wederkerigheid staat ongetwijfeld vast.

Dit neemt echter niet weg dat in de conventie kan voorzien zijn een *minimum bescherming* te verwezenlijken in een redelijke tijd en dat deze minimum bescherming kan vereist worden opdat de Unionist van dat zelfde land eveneens een minimumbescherming zou genieten (cf. Plaisant, p. 72, zie ook p. 159 waar spraak is van onderscheid tussen theoretische en praktische bescherming).

Wij hebben dus:

1° de assimilatie van vreemdeling en nationaal krachtens art. 2;

2° de uitvoering van de overeenkomst is wederkerig, t.t.z. dat indien het ene land zijn verplichtingen niet uitvoert, de uitvoering voor de andere tegenover hem dan ook geschorst is.

Nemen wij het principieel van de gelijkstelling van Belg en Nederlander. Veronderstellen wij dat krachtens interne wetgeving Nederland of België de vreemdeling niet zou gelijkstellen. Ongetwijfeld zou in het ander land dezelfde houding mogen genomen worden (*exceptio non adimpleti contractus*): de uitvoering is afhankelijk van de toepassing van het verdrag in het ander land op voet van de wederkerigheid der verbintenissen. Er wordt verder bedongen dat ieder land voor de toepassing van de overeenkomst zal zorgen en dat ze zich verbinden zulks te doen binnen de kortst mogelijke tijd: te dien einde moeten de landen hun interne wetgeving waarvan spraak in sub 2 § 3 aanpassen. Doet Nederland zulks niet, dan kan de uitvoering van de overeenkomst in België tegenover de Nederlander geschorst worden wegens de wederkerigheid der aangegane verbintenissen (*exceptio non adimpleti contractus*).

Dit is de toepassing van het kontraktenrecht op de internationale overeenkomsten zoals aangenomen door de schrijvers van internationaal conventierecht (Cavari; Droit International Public, t. II, p. 90 e.v. met aangehaalde rechtspraak, onder meer in zake van Bokkelen, beslecht op 4 December 1888 tussen de Verenigde Staten en Haiti, Moore arb. 1807 e.v.).

Ik handhaaf bijgevolg mijn opvatting.

Maar daarenboven haalt Mr Van der Zanden een moreel argument ten behoeve van zijn land aan in het zogenaamde kwekersrecht dat in België niet zou beschermd zijn. Zelfs indien dit zo was, zou dit niets

veranderen aan het modellenrecht — maar alleszins kan daarover gezegd worden dat de conventie van Parijs sub art. 1, 3° par. luidt :

« De industriële eigendom wordt in de meest ruime betekenis opgevat en is niet enkel op eigenlijke nijverheid en handel toepaselijk, maar eveneens op al wat de landbouw (wijnen, granen, tabakken, fruit, vee, enz...) en delfstoffenindustrie (delfstoffen, minerale wateren, enz...) betrekking heeft. »

Art. 3 van de Besluitwet welke deze conventie goedkeurt, houdt verder in dat de Belgen zich op alle voordelen van deze conventie mogen beroepen telkenmale

hare beschikkingen gunstiger zijn dan de interne wetgeving.

Bijgevolg kunnen de Belgen — en dus ook de vreemdelingen van de Unielanden — zich in België beroepen op bescherming van cultuurnijverheden, wat trouwens een bevestiging is van de door verscheidene auteurs aangevoerde breveteerbaarheid van kweekprocédés of methodes van transformatie of verbetering van cultuurgewassen (Nov. v° Brevets d'invention n° 108-110).

Ch. VERBAET,

Advocaat ter Balie van Antwerpen.

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 8 Januari 1952.

Voorzitter-verslaggever. — M. Smetryns.

Advocaat-generaal : M. Ganshof vander Meersch.

Advocaat : Mr van Leynseele.

**Inkomstenbelastingen. — Art. 74 der samengeschatte wetten. — Gevallen, waarin de administratie over buitengewone termijnen beschikt om tot in- of navordering van belastingen over te gaan.**

*Wanneer met het doel de belasting te ontduiken geen aangifte wordt gedaan of wanneer een opzettelijk onvolledige of onjuiste aangifte wordt overgelegd, is de administratie krachtens art. 74 der samengeschatte wetten gerechtigd de belasting gedurende vijf jaar in- of na te vorderen en dit vanaf 1 Januari van het jaar, naar hetwelk het dienstjaar, waarvoor de belasting had moeten worden gevestigd, aangeduid wordt. Deze termijn wordt tot drie jaar herleid voor elke uit andere oorzaken voortvloeiende ontoereikendheid van aanslag. Door « andere oorzaken » worden bedoeld de gevallen, waarin de ontrokken belasting niet of onvolledig op het kohier werd gebracht om andere aan de belastingplichtige te wijten redenen dan het bedrog.*

*Indien in principe het niet indienen van de aangifte aanleiding geeft tot de bij het eerste lid van art. 74 der samengeschatte wetten voorzien buitengewone termijnen, dan is zulks echter niet het geval wanneer al de elementen, die de administratie in de mogelijkheid moeten stellen de heffing te doen, door de belastingplichtige aan de bevoegde directeur verstrekt werden, zodat deze laatste er kennis van heeft gekregen vooraleer uitspraak te doen. De administratie geniet immers van de buitengewone termijnen alleen dan wanneer het ontbreken of de ontoereikendheid van de aanslag te wijten is aan de belastingplichtige.*

*Deze buitengewone termijnen geven aan de administratie niet het recht wanneer de gewone termijn verstreken is, een vergissing te herstellen, die zij zelf t.a.v. de toepassing der fiscale wet zou begaan hebben bij haar beslissing waarbij zij, steunend op de elementen, waarover zij toen beschikte, over het bezwaar van de belastingplichtige uitspraak deed.*

*Door de beslissing van de directeur heeft de administratie haar heffing t.a.v. de te harer kennis zijnde elementen uitgeput. Na een beslissing van de*

*directeur mag een aanslag bij navordering van rechten binnen de buitengewone termijnen alleen worden gesteund op gegevens, die nadien aan het licht zijn gekomen en waarvan de administratie geen kennis heeft gekregen wegens een aan de belastingplichtige te wijten reden.*

De Belgische Staat (Ministerie van Financiën t/ N.V. in liquidatie Crédit mobilier d'Anvers.

Gelet op het bestreden arrest, de 4e April 1950 gegeven door het Hof van Beroep te Brussel;

*Over het enig middel :* schending van de artikelen 97 en 112 van de Grondwet, van de artikelen 14, 1e paragraaf, 15, 2e paragraaf, 54, 2e paragraaf, 56, 65 en 74, 1e alinea, van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen samengeschatte bij besluit van de secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van 3 Juni 1941 en bij dat van 31 Juli 1943,

doordat het bestreden arrest de aangevallen beslissing onwettelijk verklaart, dezelve en de litigieuze aanslag vernietigt door de bewering van verweerster in cassatie aan te nemen dat de belasting van haar inkomsten over het dienstjaar 1941 definitief geregeld zou zijn geweest bij directoriale beslissing van 8 Februari 1945 waartegen geen hoger beroep werd ingesteld, en door, anderzijds, te verklaren dat de administratie, bij ontstentenis van nieuwe gegevens welke niet te harer kennis zouden gestaan hebben toen zij haar eerste beslissing nam, zich niet mocht beroepen op de bepalingen van artikel 74 van de samengeschatte wetten om na deze beslissing ten bezware van verweerster een aanvullende aanslag op het kohier te brengen,

dan wanneer,

het ten deze een geval van niet-aangifte gold, hetgeen voor de administratie het recht impliceerde de belasting na te vorderen binnen de termijnen voorzien bij artikel 74 van de samengeschatte wetten, en dan wanneer uit geen enkele wettelijke tekst blijkt dat de administratie dit recht zou uitgeput hebben door het opleggen van een eerste aanslag of door het feit nopens een eerste aanslag te hebben beslist door een met redenen omklede beslissing waartegen geen hoger beroep werd ingesteld :

Overwegende dat het middel aan het bestreden arrest verwijt artikel 74, 1e alinea, van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen samengeschatte bij besluit van 3 Juni 1941 en bij besluit van 31 Juli 1943 te hebben geschonden, door te beslissen dat, bij gebrek aan nieuwe elementen, welke onbekend waren

toen de directoriale beslissing van 8 Februari 1945 werd gewezen, de administratie zich niet mocht beroepen op de bepalingen van artikel 74 om, na deze beslissing, ten bezware van verweerster bij navordering van rechten een aanvullende aanslag op het kohier te brengen;

Overwegende dat in geval geen aangifte wordt overgelegd met het opzet de belasting te ontduiken of een vrijwillig onvolledige of onjuiste aangifte wordt overgelegd, artikel 74 der samengeschakelde wetten er de administratie toe machtigt de belasting te vorderen of na te vorderen gedurende vijf jaar met ingang van 1 Januari van het jaar naar hetwelk het dienstjaar, waarvoor de belasting had moeten worden gevestigd, aangeduid wordt; dat dit tijdsbestek tot drie jaar wordt ingekort voor alle uit andere oorzaken voortvloeiende ontoereikendheid van aanslag; dat de termen « andere oorzaken » de onderscheiden gevallen bedoelen waarin de ontdoken belasting niet of onvolledig op het kohier werd gebracht uit andere aan de belastingplichtige toe te schrijven oorzaken dan het bedrog;

Overwegende dat, indien, in principe, het niet-indienen van de aangifte aanleiding geeft tot de buitengewone termijnen voorzien bij de eerste alinea van artikel 74 der samengeschakelde wetten, zulks niet het geval is wanneer al de elementen, die de administratie moeten in staat stellen de aanslag te doen, door de belastingplichtige verschaft werden aan de directeur welke de beslissing zal dienen te nemen en dat deze alzo kennis er van heeft gekregen vooraleer uitspraak te doen;

Overwegende immers dat de administratie de buitengewone termijnen van vijf of drie jaren enkel geniet voor zoveel het ontbreken of de ontoereikendheid van aanslag voortvloeit uit een aan de belastingplichtige te wijten oorzaak;

Dat deze buitengewone termijnen aan de administratie niet toelaten, wanneer de gewone termijn verstreken is, een vergissing recht te zetten welke zij zelve zou begaan hebben in de directoriale beslissing waarbij zij over het bezwaar van de belastingplichtige uitspraak deed, ten aanzien van de toepassing van de fiscale wet op de elementen waarover zij toentertijd reeds beschikte;

Overwegende dat de administratie door de beslissing van de directeur haar rechten van aanslag aangaande de te harer kennis staande elementen heeft uitgeput; dat na een directoriale beslissing een aanslag bij navordering van rechten binnen de buitengewone termijnen enkel mag worden gesteund op elementen welke nadien aan het licht zouden komen en waarvan de administratie geen kennis zou hebben verkregen om een aan de belastingplichtige te wijten reden;

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt « dat de administratie in casu niet bewijst en zelfs niet beweert dat zij vóór 8 Februari 1945 niet in het bezit zou geweest zijn van alle boekhoudingsbescheiden en -gegevens waarin de belastingschattende ambtenaar zijn recht heeft gevonden de aanslagen op het kohier te brengen waartegen requestante — hier verweerster — haar bezwaarschrift van 26 November 1945 indiende en welke het voorwerp zijn van de gecritiseerde beslissing; dat de boekhoudingsverrichtingen betreffende het dienstjaar 1941, het enig dienstjaar dat werd bedoeld zo door de beslissing van 8 Februari 1945 als door de aanslagen welke na opwerping van bezwaar tot de beslissing van 1 Juni 1949 aanleiding hebben gegeven, noodzakelijk afgesloten waren vóór de beslissing van 8 Februari 1945 en dat de administratie niet bewijst dat de nieuwe op de kohie-

ren gebrachte aanslagen zouden gevestigd zijn geweest naar aanleiding van inlichtingen welke zij na deze datum zou hebben bekomen »;

Overwegende dat de rechter over de grond uit deze soevereine vaststellingen heeft kunnen afleiden dat de ontoereikendheid van de aanslag welke de navordering van rechten gerechtvaardigd heeft niet voortvloeide uit een aan verweerster te wijten oorzaak, en wettelijk heeft kunnen beslissen dat, naardien artikel 74 van de samengeschakelde wetten niet toepasselijk was, de litigieuze aanslagen onwettelijk waren;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

*Om die redenen,*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

## RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 14 Januari 1952.

Voorzitter : M. Vranckx (verslaggever).

Raadsheren : MM. Mast en Buch.

**Nietigverklaring. — Ontvankelijkheid. — Voorafgaand beroep. — Administratieve beslissingen in betwiste zaken.**

*De Raad van State is niet bevoegd om over de beslissingen van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie uitspraak te doen, indien deze beslissingen niet eerst aan de Hogere Commissie van Beroep werden onderworpen.*

Machiels en cs. Van Bael t/ Belgische Staat  
(Minister van Wederopbouw).

De Raad van State,

.....

Gezien het verzoekschrift d.d. 7 April 1951;

.....

Overwegende dat het verzoek strekt tot de vernietiging van de beslissing d.d. 15 December 1950 van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie te Hasselt, waarbij verzoekster, handelend in eigen naam en als voogdesse van hare vier minderjarige kinderen, werd afgewezen van haar aanvraag tot het bekomen van vergoedingen wegens het overlijden van haar echtgenoot tengevolge van oorlogsfeiten;

Overwegende dat, op grond van de artikelen 36 en 37 van het koninklijk besluit van 15 September 1935 ter bepaling van de rechtspleging inzake herstel der schade voortspruitend uit de oorlogsfeiten, aan verzoekster tegen de bestreden beslissing een beroep openstond bij de Hogere Commissie van beroep; dat verzoekster van dit recht geen gebruik heeft gemaakt;

Overwegende dat de Raad van State niet bevoegd is om over de beslissingen van de Burgerlijke Invaliditeitscommissies uitspraak te doen, indien deze beslissingen niet eerst aan de Hogere Commissie van beroep werden onderworpen;

Overwegende dat derhalve het verzoek niet ontvankelijk is,

## BESLUIT

*Artikel 1.* — Het verzoek is verworpen.

*Artikel 2.* — De betaling van het recht van 300 fr., wegens kosten, valt ten laste van verzoekster.

.....

# HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer A. — 6 Februari 1952.

Voorzitter : M. De Cock.

Raadsheren : M.M. Maréchal en Verwilghen.

Advocaat-generaal : M. Ost.

**Vruchtgebruik. — Recht van de vruchtgebruiker t.a.v. verspreide niet in bossen of wouden groeiende hoogstammige bomen.**

*Art. 591 B.W. is niet toepasselijk op in dreven en niet in bossen groeiende hoogstammige bomen.*

*Artikelen 590 en 591 B.W. voorzien de gevallen, waarin de vruchtgebruiker het genot heeft van het hout van schaarbossen en van de in bossen groeiende hoogstammige bomen en dit overeenkomstig de gewoonten in/of de regeling van de eigenaars. Krachtens art. 592 B.W. mag door de vruchtgebruiker in alle andere gevallen aan het stamhout niet worden geraakt, behoudens de in dat artikel bedoelde bijzondere gevallen.*

*Hoogstammige bomen zijn geen vruchten en mogen door de vruchtgebruiker derhalve niet ontgonnen worden tenzij de eigenaar vóór de aanvang van het vruchtgebruik de regeling van de ontginning zou hebben bepaald. In principe worden de hoogstammige bomen immers aangezien als deel uitmakend van het erf; ze maken een in reserve geplaatst kapitaal uit.*

F. G. t/ L. M. en cs.

Gezien in regelmatige vorm de overgelegde uitgifte van het op 16 Januari 1951 door de 3e kamer der Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout gewezen vonnis;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar de vorm en binnen de wettelijke termijn werd ingesteld;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis, ingediend door de geïntimeerden, er toe strekte voor recht te horen zeggen dat zij eigenaars zijn van eiken, beuken, canadabomen alsook van een dennebos, staande op het domein van O. M., en aan appellant — oorspronkelijk verweerder — dienvolgens verbod te horen opleggen om over voormelde bomen te beschikken en, in geval hij er reeds mocht over beschikt hebben, zich te horen verbieden om zich de verkoopprijs daarvan toe te eigenen; appellant verders te horen veroordelen aan geïntimeerden de som van 200.000 frank te betalen als schadevergoeding;

Overwegende dat beroeper, die vruchtgebruiker is van het domein van O. te M., voorhoudt dat hij als vruchtgebruiker recht heeft de hoogstammige bomen langsheen de dreven en weiden, te kappen en te verkopen;

Overwegende dat beroeper het vonnis waartegen beroep bestrijdt omdat de eerste rechter beslist heeft dat de betwiste 106 eiken, 4 beuken, 8 canadabomen alsook de bomen van het groot dennebos niet als vruchten dienen aangezien te worden voor wat betreft het vruchtgebruik;

*In feite :*

Overwegende dat het domein van O. 108 Ha. groot, grotendeels bestaat uit weiden, en doorkruist is met dreven waar langsheen hoogstammige bomen wassen;

Dat er ook 3 à 4 Ha. dennebossen zijn, en een dennebosje van 30 aren;

Overwegende dat weduwe G. H., geboren S., overleden in 1930, bij testamentaire beschikking het domein van O. in naakte eigendom overliet aan geïntimeerden en in vruchtgebruik aan beroeper;

*In rechte :*

Overwegende dat het vruchtgebruik bestaat uit het recht te genieten van goederen, waarvan een ander de eigendom heeft, zoals de eigenaar ervan genoot vóór de aanvang van het vruchtgebruik, en met de last het goed in stand te houden (Novelles, Burg. Recht, Boek III, V° Usufruit n° 326, art. 578 van het B.W.B.);

Overwegende dat beroeper bekend, dat de litigieuze hoogstammige bomen in dreven en niet in bossen groeien;

Overwegende dat derhalve art. 591 van het Burgerlijk Wetboek terzake niet van toepassing is;

Overwegende dat de wetgever bij artikelen 590 en 591 de gevallen voorziet, waarin de vruchtgebruiker mag genieten van het kaphout en van de hoogstammige bomen die in bossen groeien, op voorwaarde zich te gedragen naar het gebruik of de regeling van de houtkappingen;

Overwegende dat bij art. 592 de wetgever aan de vruchtgebruiker het recht ontzegt de niet in artikelen 590 en 591 bedoelde hoogstammige bomen, aan te raken tenzij in zekere gevallen van noodzakelijkheid;

Overwegende dat de hoogstammige bomen geen vruchten zijn en niet mogen ontgonnen worden door de vruchtgebruiker ten ware de eigenaar, vóór de aanvang van het vruchtgebruik, de regeling van de ontginning had vastgelegd;

Overwegende inderdaad dat in principe de hoogstammige bomen aangezien worden als deel uitmaken van het erf, dat ze voedt en een in reserve geplaatst kapitaal uitmaken; (Novelles, Burg. Recht, Boek III, V° Usufruit, N° 407 en al de aangehaalde auteurs);

Overwegende dat blijkt uit een brief der maand December 1949 van de Heer J. A., ere-notaris te M., dat er op het erf nooit regelmatige kappingen hebben plaats gehad daar dit niet het gebruik is van de streek;

Overwegende dat appellant niet bewijst noch aanbiedt te bewijzen dat de vroegere eigenares Weduwe G. H., vóór 1930 een regeling van kappingen van hoogstammige bomen op haar erf had ingericht;

Dat er zelfs geen enkel vermoeden bestaat waaruit zou blijken dat de litigieuze hoogstammige bomen door de vroegere eigenares niet als kapitaal werden aangezien;

Overwegende dat derhalve de eerste rechter te recht de vraag van geïntimeerden heeft ingewilligd.

*Om deze redenen :*

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1933;

Alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpen;

Ontvangt het beroep;

Verklaart het ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis;

Verwijst beroeper in de kosten van beroep.

NOOT : Zie vonnis a quo van de Rechtbank te Turnhout d.d. 16 Januari 1951, R. W. 1950/51, 1617.

## HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 18 Januari 1952.

Voorzitter : M. de Bersaques.

Raadsheren : M.M. Maraitre en Verougstraete.

Eerste Advocaat-geenraal : M. Vermeulen.

Advocaten : Mrs Bosmans en Pauwels.

1. **Arbitrage. — Vatbaarheid voor hoger beroep van scheidsrechtelijke uitspraken. — De uitvoerbaarheid van deze sluit de tegen haar bestaande rechtsmiddelen niet uit. — Nietigheid van een alleen door derde scheidsrechter, die medescheidsrechter, niet opperscheidsrechter was, gedane uitspraak.**

2. **Verzekering. — De aansprakelijkheidsverzekeraar moet de interesten vergoeden van het door hem verschuldigde bedrag van de dag af van het tot schadevergoeding verplichtende feit.**

1. *Behoudens de drie in artikel 1010 Rv. voorziene uitzonderingen zijn scheidsrechterlijke uitspraken luidens art. 1023 Rv. steeds vatbaar voor hoger beroep.*

*De uitvoerbaarverklaring van een scheidsrechterlijke uitspraak verleent aan deze enkel uitvoerbare kracht zonder echter de tegen haar door het gemeene recht toegelaten rechtsmiddelen uit te sluiten.*

*Wanneer een derde scheidsrechter, die niet opgetreden is als opperscheidsrechter, (tiers arbitre), doch eenvoudig als medescheidsrechter (co-arbitre), eigenmachtig uitspraak gedaan heeft zonder medewerking van zijn twee mede-scheidsrechters, moet zijn uitspraak nietig worden verklaard.*

2. *De krachtens art. 1385 B.W. aansprakelijke persoon is verplicht tot vergoeding vanaf de dag waarop zijn dier de schade heeft veroorzaakt. De verplichting van de aansprakelijkheidsverzekeraar ontstaat op dezelfde dag, zodat hij de interesten van het door hem verschuldigd bedrag naar billijkheid vanaf die dag moet vergoeden.*

N.V. Assurantie van de Belgische Boerenbond  
t/ van Peteghem.

Gezien de stukken o.m. de scheidsrechterlijke uitspraak, op 4 April 1951 gedaan in zake van geïntimeerde als eiser tegen appellante als verweerster, uitvoerbaar verklaard bij bevel van de heer Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Gent, d.d. 11 Mei 1951;

Overwegende dat op 6 Juli 1951 de N.V. Assurantie van de Belgische Boerenbond hoger beroep heeft ingesteld tegen een scheidsrechterlijke uitspraak dd. 4 April 1951, waarbij, op het door de heer Van Peteghem gevorderde bedrag, groot 17.516,80 fr., zij veroordeeld werd aan deze, wegens slot van alle rekening betreffende de uitvoering van een verzekeringscontract de som van 9.200 frank te betalen met de helft der kosten;

*Ontvankelijkheid van het hoger beroep :*

Overwegende dat geïntimeerde beweert dat, gelet op het bedrag der betwiste som, op het inlassen van de verzekeringspolis van appellante van het scheidsrechtelijk beding en op de bepalingen van de wet, het hoger beroep niet ontvankelijk is;

Overwegende dat, behoudens de drie uitzonderingen, voorzien door artikel 1010 van het W.B.R., die in het huidige geval niet aanwezig zijn, de scheidsrechterlijke

beslissingen luidens art. 1023 van hetzelfde wetboek altijd voor hoger beroep vatbaar zijn, welke de aard en het bedrag van het geschil ook weze;

dat deze regel begrijpelijk is, daar de scheidsrechters meestal particulieren zijn en dienvolgens ten opzichte van de kennis en van de beoefening van het recht mindere waarborgen bieden dan de magistraten;

Overwegende dat niet bewezen is, dat partijen uitdrukkelijk of op stilzwijgende wijze hebben afgezien van hun recht van hoger beroep tegen de betwiste scheidsrechterlijke uitspraak; dat derhalve appellant bevoegd is dit recht uit te oefenen vóór dit Hof, vermits luidens voormeld artikel 1023 W.B.R., het hoger beroep van scheidsrechterlijke uitspraken vóór de Hoven van beroep wordt gebracht voor de zaken, die, zo er geen arbitrage geweest was, in hoogste aanleg tot de bevoegdheid van de rechtbanken van eerste aanleg behoorden, wat ter zake het geval is;

Overwegende ten slotte, dat de tenuitvoerlegging van de bestreden scheidsrechterlijke uitspraak, bevolen door het bevelschrift van de heer Voorzitter der rechtbank van eerste aanleg te Gent d.d. 11 Mei 1951, geenszins ten gevolge heeft het recht van hoger beroep tegen deze scheidsrechterlijke uitspraak te doen vervallen;

Overwegende immers, dat de uitvoerbaarverklaring van een scheidsrechterlijke uitspraak enkel aan deze uitvoerbare kracht verleend, zonder echter de tegen haar door het gemeene recht bepaalde rechtsmiddelen uit te sluiten;

Overwegende dat daaruit volgt dat het hoger beroep, dat appellante tijdig en regelmatig heeft ingesteld tegen deze scheidsrechterlijke uitspraak overeenkomstig de voorschriften van art. 443 W.B.R., ontvankelijk is;

*Wat de opgeworpen nietigheid der bestreden scheidsrechterlijke uitspraak betreft :*

Overwegende dat het scheidsrechterlijk beding, vervat in artikel 27 der verzekeringspolis en overgenomen in de tussen partijen op 31 October 1949 gesloten scheidsrechterlijke overeenkomst, namelijk het volgende letterlijk vermeldt : « In geval de twee scheidsrechters het niet eens zouden worden over de te nemen beslissing zullen zij dit in een proces-verbaal vaststellen, zonder nochtans aan te duiden op welke punten en om welke redenen hun mening verschilt; zij voegen zich een derde scheidsrechter toe om met hen gezamenlijk uitspraak te doen »;

Overwegende dat vaststaat dat, in strijd met wat geïntimeerde aanvoert, Mr Matthys ter zake niet als opperscheidsrechter (tiers arbitre) opgetreden is maar eenvoudig als medescheidsrechter (co-arbitre); dat hij derhalve luidens voormeld beding tot plicht had met de twee andere scheidsrechters over het geschil te beraadslagen en daarna gezamenlijk met hen een beslissing te wijzen (Rép. Pr. Dr. B. V° Arbitrage, n° 289);

Overwegende dat, daar artikel 1018 W.B.R. dus hier niet van toepassing was, Mr Matthys, bij afwezigheid van een der beide scheidsrechters, niet gerechtigd was alléén uitspraak te doen over de betwisting;

Overwegende dat uit het voorgaande voortvloeit dat de beslissing, die Mr Matthys genomen heeft in overtreding van een der wezenlijke voorschriften van het tussen partijen gesloten scheidsrechterlijk beding, op vordering van appellante nietig dient verklaard te worden;

Overwegende dat art. 1 van de verzekeringspolis bedingt : « Door deze polis verzekert de Maatschap-

pij... den onderschrijver tegen de burgerlijke verantwoordelijkheid die hij kan oplopen tegen de burgerlijke verantwoordelijkheid die hij kan oplopen krachtens de artikelen 1382 en 1385 B.W.... dit alles binnen de hierna omschreven grenzen en tot beloop van de voorsz. sommen. Zolang de hierboven bedoelde burgerlijke verantwoordelijkheid van den onderschrijver kan ingeroepen worden, zijn in den waarborg van de verzekering eveneens begrepen de kosten van verdediging bij burgerlijk of strafrechtelijk geding, tegen hen ingespannen, alsmede de gerechtskosten die voortvloeien uit het burgerlijk geding»...

dat het contract insgelijks voorziet: «Binnen de grenzen van de algemene voorwaarden van deze polis waarborgt de Verzekeringsmaatschappij, in geval van burgerlijke verantwoordelijkheid tegenover derden, een maximum bedrag van 100.000 frank»;

Overwegende dat tengevolge van een ongeval door het paard van geïntimeerde veroorzaakt een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Gent, dd. 23 Maart 1949 geïntimeerde veroordeelde tot betaling van de volgende sommen:

|                          |                |
|--------------------------|----------------|
| Hoofdsom                 | 100.004,80 fr. |
| Ereloon van advocaat     | 5.000,— fr.    |
| Gerechtelijke interesten | 4.200,— fr.    |

samen: 117.516 80 fr.

dat geïntimeerde beweert dat de waarborg van appellante zich uitstrekt tot dat geheel bedrag van 117.516,80 fr., terwijl appellante voorhoudt dat zij enkel 100.000 frank moet uitkeren;

dat geïntimeerde geen beroep heeft ingesteld ten einde hervorming van de scheidsrechterlijke uitspraak te bekomen, in zover zij beslist heeft dat de gerechtskosten in het maximumbedrag van 100.000 fr. begrepen waren;

dat enkel dus nog dient onderzocht of het ereloon van de advocaat en de gerechtelijke interesten door appellante dienen gedragen;

Overwegende dat, vermits art. 1 van de polis de «kosten van verdediging» boven de «gerechtskosten» in de gewaarborgde som van 100.000 frank vermeldt, deze kosten noodzakelijk het ereloon van de advocaat beogen, zoals trouwens uitdrukkelijk in het verzekeringsvoorstel vermeld staat, zodat de som van 5.000 fr. ten laste blijft van geïntimeerde;

Maar overwegende dat deze bepaling geen gewag maakt van de gerechtelijke interesten;

dat appellante geïntimeerde verzekerd heeft «tegen de burgerlijke verantwoordelijkheid die hij kan oplopen krachtens de artikelen 1382 tot 1385 B.W.»;

dat deze burgerlijke verantwoordelijkheid geïntimeerde verplichtte vanaf 15 Maart 1947, dag waarop zijn paard een ongeluk veroorzaakte, het slachtoffer te vergoeden (De Page, II, n° 1028; Mazeaud: *Traité de la responsabilité civile*, 4<sup>e</sup> éd., III, n° 2296, 2323; Ber. Brussel 28 Mei 1927, R.G.A.R. 1927, n° 136; Ber. Gent, 3 Maart 1932, Pas. 1932, II, 144);

dat de verbintenis van appellante om geïntimeerde tegen de gevolgen van deze verantwoordelijkheid te waarborgen dus ook op dezelfde datum is ontstaan;

dat, zo het juist bedrag van de vergoeding enkel bij vonnis van 23 Maart 1949 vastgesteld werd en toen maar door geïntimeerde diende uitgekeerd, er op te merken valt dat appellante gedurende gans dit tijdperk van 15 Maart 1947 tot 23 Maart 1949 het genot van het verzekerde kapitaal bewaarde, dat dus te haren voordele interesten is blijven opbrengen;

dat het strijdig zou zijn, zowel met de billijkheid als met de gemeenschappelijke bedoeling der partijen, dat

appellante deze interesten zou mogen bewaren, en aldus enkel 95.800 frank in stede van het bedongen kapitaal van 100.000 frank zou moeten uitkeren; (Laloux: *Traité des assurances* n° 385; Fredericq: *Traité de droit commercial*, III, n° 333; Mazeaud: *Traité de resp. civ.* 4<sup>e</sup> éd., III, n° 2663-2; Piret; Rev. Gén. Ass. Resp. 1933, n° 1123; Ber. Brussel, 28 Mei 1927, R.G.A.R., n° 136; Ber. Gent, 3 Maart 1932, Pas. 1932, II, 144);

dat appellante dus boven de reeds betaalde som van 100.000 frank nog 4.200 frank verschuldigd is

Om deze redenen:

Het Hof,

Gelet op art. 24. der wet van 15 Juni 1935;

Gehoord, wat de ontvankelijkheid van het hoger beroep aangaat, het eensluidend advies van de heer Vermeulen, Eerste Advocaat-generaal;

Alle verdere of tegenstrijdige conclusiën als ongegrond verwerpende,

Ontvangt het hoger beroep; verklaart het gegrond; dienvolgens verklaart de bestreden scheidsrechterlijke uitspraak nietig, en, opnieuw wijzende, verklaart de oorspronkelijke eis enkel gegrond in zover hij tot betaling strekte van 4.200 frank; veroordeelt appellante om aan geïntimeerde deze som uit te keren; wijst het meer gevorderde af;

Verwijst appellante in een derde en geïntimeerde in twee derden der kosten van beroep en van de derde scheidsrechter.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e kamer. — 5 Februari 1952.

Voorzitter: M. Rubens

Rechters: M. Carsau en Mevr. Deloof.

Advocaten: Mrs Laureyns en Bastaens.

**Gemene muur.** — Begrip «stad en voorstad» in art. 663 B. W. — De op te trekken muur mag in casu met betonnen platen worden gebouwd. — Art. 663 B. W. niet van openbare orde. — Geen afstand tevoren van de gemeenschap van een op te trekken muur.

*Het begrip «stad» en «voorstad» in art. 663 B.W. is een feitelijk begrip en is de tegenstelling van het begrip «platteland».*

Art. 663 B.W. bepaalt niet met welke materialen de tussen naburen tot scheiding dienende muur moet gebouwd worden. Ofschoon rechtsleer en rechtspraak over deze vraag niet eensgezind zijn aangevaren zij beide niettemin een ruime uitlegging. Men doet terecht opmerken, dat de bedoeling van de wetgever zeker niet kan zijn geweest nieuwe constructiemethoden en -middelen te verbieden.

Al naargelang de omstandigheden zal een dergelijke muur met betonnen platen mogen worden gebouwd.

Art. 663 B.W. is niet van openbare orde; partijen kunnen daarvan door bijzondere overeenkomsten afwijken.

De opvatting van sommige auteurs als zou tevoren reeds afstand kunnen gedaan worden van de gemeenschap van een op te trekken muur is in strijd met art. 656 B.W., dat een reeds gemene muur veronderstelt. Uit de wordingsgeschiedenis van voormeld artikel blijkt duidelijk, dat zulks ook de me-

*ning was van de wetgever, die trouwens de ter zake heersende gebruiken tot wet maakte.*

Leyse, Alb. t/ Robbeets Alb.

Gezien de gedingstukken o.m. 1° het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis, waartegen beroep, gewezen door de Vrederechter van het kanton Berchem de dato 21 Augustus 1951;

Overwegende dat de procedure regelmatig is naar de vorm en tijdig werd ingesteld; dat de ontvankelijkheid van het beroep niet wordt betwist;

Overwegende dat de eis, door huidige geïntimeerde ingeleid, ertoe strekte huidige beroeper te horen veroordelen tussen te komen voor de helft in de kosten van oprichting van een gemene scheidsmuur, die geïntimeerde oprichten wil op de scheiding hunner eigendommen; dat deze eis door de eerste Rechter ingewilligd werd;

#### 1. Toepasselijkheid van art. 663 B. W. B. :

Overwegende dat beroeper ten onrechte als grief tegen het bestreden vonnis aanvoert dat art. 663 Bwb. niet van toepassing is, daar de gemeente Mortsel of althans de plaats in deze gemeente, waar de litigieuze aangekochte eigendom van partijen gelegen is, niet kan aangezien worden als een stad of voorstad;

Dat het begrip «stad of voorstad» in de zin van art. 663 Bwb. een begrip in feite is; dat het art. 663 van toepassing is op elk bebouwd gedeelte van een gemeente, waarvan de inwoners zich voor het merendeel bezighouden met nijverheid of handel of vrije beroepen uitoefenen; dat het begrip «stad of voorstad» dient gezien te worden in tegenstelling met het begrip «platteland» waar de bewoners, die meestal ver van elkaar verwijderd wonen, zich hoofdzakelijk bezighouden met het landbouwbedrijf (cfr. De Page V, n° 180 en de aangehaalde rechtspraak);

Dat de gemeente Mortsel niet onder deze laatste categorie van gemeente kan gerangschikt worden; dat, gelet op de dichtheid harer bevolking, hare onmiddellijke nabijheid van de grootstad, haar grote verkeerswegen, en alle andere aspecten, die een geurbaniseerde gemeente kenmerken, zij integendeel beantwoordt aan het begrip «voorstad»; dat de eerste Rechter terecht geoordeeld heeft dat art. 663 Bwb. van toepassing was;

#### 2. Stenen muur of muur in betonnen platen :

Overwegende dat beroeper verder opwerpt dat art. 663 Bwb. enkel voorziet een muur in baksteen; dat hij niet kan veroordeeld worden tussen te komen in de kosten van oprichting van een muur in betonnen platen;

Overwegende dat dient opgemerkt dat art. 663 Bwb. enkel gewag maakt van «een muur»; dat het zich beperkt een algemene benaming te geven, zijnde iedere afscheiding in metselwerk, en niet bepaalt uit welke materie deze muur moet bestaan;

Dat de rechtspraak en de rechtsleer, alhoewel verdeeld over deze kwestie, nochtans een brede interpretatie van art. 663 Bwb. dienaangaande aanvaarden; dat men terecht doet opmerken dat het voorzeker niet de bedoeling van de wetgever geweest is de nieuwe constructiemethoden en -middelen te veroordelen (cfr. De Page, t. V, n° 981 en n° 1185 alsmede voetnota n° 4);

Dat een muur in betonnen platen zal kunnen volstaan naargelang de omstandigheden; dat in casu beroeper niet bewijst dat het algemeen gebruik ter plaatse bakstenen muren zou eisen; dat bijgevolg een

muur in betonnen platen als voldoende kan geacht worden;

Dat ten andere beroeper slecht gekomen is zich hierover te beklagen; dat immers, waar hij staande houdt dat de onvermijdelijke beperking van zijn eigendomsrecht, spruitende uit art. 663 Bwb., tot een minimum dient herleid te worden, hij zich niet zou mogen beklagen over de oprichting van een betonnen muur, die ontegensprekelijk veel goedkoper is dan deze van een muur in bakstenen;

#### 3. Nopens het afzien van de gemeenschap door de afstand van de grond :

Overwegende dat beroeper ten slotte doet gelden dat, ingeval de Rechtbank van oordeel moest zijn dat een muur in betonnen platen volstaat, hij alsdan van de gemeenschap wil afzien door afstand te doen van de strook grond waarop de muur op zijn eigendom zal opgericht worden;

Overwegende dat de Rechtbank met het Hof van Verbreking aanneemt dat art. 663 Bwb. niet van openbare orde is, zodat partijen daarvan kunnen afwijken (Hof van Verbreking 8.1.1914 Pas. n° 52); dat zulks overigens duidelijk blijkt zowel uit de tekst zelf als uit de geschiedenis daarvan; dat zulks echter veronderstelt dat beide partijen een akkoord hebben getroffen; dat nochtans wanneer een der partijen een muur oprichten wil, zij zich op art. 663 beroepen kan;

Overwegende dat, hoewel zekere rechtsleer de mogelijkheid aanneemt afstand te kunnen doen van de gemeenschap van de op te richten muur (cfr. De Page, V, n° 1248), de Rechtbank deze opvatting niet delen kan; dat deze zienswijze in strijd is met de tekst van art. 656 Bwb., die een reeds gemene muur veronderstelt en dan nog enkel vanzelfsprekend spreekt van de onderhouds- en herstellingskosten; dat de wetsgeschiedenis duidelijk laat blijken dat dit ook de mening was van de wetgever, die overigens de gebruiken op dit stuk tot wet maakte; dat deze zienswijze ook deze van het Beroepshof van Brussel is (cfr. Beroepshof 19.7.1877, Pas. 1877, II, 390; Beroepshof 8.3.1875, Pas. 1875, II, 162 en noot; Rép. Prat. V° Servitudes n° 427);

Dat het aanbod van beroeper, bij voorbaat afstand te doen van de op te richten muur, bijgevolg niet ontvankelijk is;

Overwegende dat hij ten slotte, zeer subsidiair vraagt dat de geïntimeerde hem voorafgaandelijk de plans, de beraming der kosten en dgl. voorleggen zal, zodat hij hierop gebeurlijk zijn opmerkingen zou kunnen maken; dat deze vraag gewettigd is;

#### BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

22 Februari 1952.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Kranzen.

O. M. : M. Carlier.

Advocaten : Mrs Van Noorbeeck en Périlleux.

**Onrechtmatige daad. -- Aansprakelijkheid van ouders voor de daden hunner minderjarige kinderen. — Betekenis der woorden : «die bij hen inwonen» in artikel 1384 B.W. — Niet wettelijke woonplaats doch feitelijke verblijfplaats.**

*Met de woorden : «kinderen die bij hen inwonen» bedoelt art. 1384 B.W. niet hun wettelijke woonplaats, doch hun feitelijke verblijfplaats. Uit de*

*tekst van het artikel in zijn geheel genomen, blijkt immers, dat de wetgever de ouders heeft willen verantwoordelijk stellen voor de fouten, door hun minderjarige kinderen begaan, in zover zij het werkelijke toezicht hebben op hun kinderen, op voorwaarde natuurlijk, dat zij ze niet lichtzinnig hun eigen gang laten gaan.*

*Wel is de minderjarige zelf aansprakelijk voor de gevolgen van de door hem begane fout en is de vordering tot schadevergoeding gegrond, in zover zij gericht is tegen de vader als wettelijk vertegenwoordiger van zijn minderjarig kind en als beheerder van diens goederen.*

Bartok t/ Deumens.

Overwegende dat uit de besluiten van partijen en hun uitleg ter zitting gegeven blijkt, dat zij het eens zijn over volgende feiten, waardoor de rechtbank voldoende is ingelicht over alle omstandigheden, welke van belang zijn, zodat verdere onderzoeksmaatregelen overbodig zijn: Leo Deumens, minderjarige zoon van verweerder, 19 jaar oud op het ogenblik der feiten, was wettelijk gehuisvest bij verweerder te Antwerpen; op datzelfde ogenblik was hij in dienst als laborant-fotograaf bij eiser, fotograaf te Hasselt; hij verbleef de ganse week te Hasselt, had een vrije dag per week, welke niet 's Zondags maar gewoonlijk 's Maandags werd genomen;

Op Zondag 8 Juli 1951 had Leo Deumens zijn patroon vergezeld naar Luik met de auto van laatstgenoemde; zij kwamen terug te Hasselt na het vertrek van de laatste trein naar Antwerpen; eiser gaf aan zijn ondergeschikte opdracht de auto terug te rijden naar de garage;

In plaats van dit te doen vertrok Leo Deumens met de auto naar Antwerpen en had te Halen een ongeval waardoor zware schade werd veroorzaakt;

Overwegende dat verweerder, aangesproken als vader en wettelijke beheerder van de goederen van zijn minderjarige zoon, de verantwoordelijkheid van deze laatste, in zoverre het gaat om een fout in het besturen van de auto, niet ernstig betwist;

Overwegende dat, aangesprokene op grond van art. 1384 van het Burgerlijk Wetboek als persoonlijk verantwoordelijk voor de schade, veroorzaakt door de fout van zijn minderjarige zoon, verweerder aanvoert dat deze niet bij hem inwoonde in de zin bedoeld bij voormelde wettekst;

Overwegende dat rechtsleer en rechtspraak het vrijwel eens zijn dat, wanneer art. 1324 van het Burgerlijk Wetboek spreekt van kinderen die bij hun ouders inwonen, hier niet bedoeld wordt de wettelijke woonplaats, maar hun feitelijke verblijfplaats;

Overwegende dat zulks logisch is, vermits uit de tekst van bedoeld artikel, genomen in zijn geheel, duidelijk blijkt dat de wetgever de ouders verantwoordelijk heeft willen stellen voor de fouten, door hun minderjarige kinderen begaan, in zoverre zij het werkelijke toezicht hebben op hun kinderen, op voorwaarde natuurlijk dat zij ze niet lichtzinnig hun eigen gang laten gaan;

(De Page, Volume II, Complément du Tome II, nr. 973, - Gent, 10 November 1951, Rechtskundig Weekblad 17-2-1952, kol. 1009);

Overwegende dat voorzeker eiser niet aan verweerder kan verwijten dat hij aan zijn 19-jarige zoon toeliet bij hem te Hasselt in dienst te treden als laborant;

Overwegende dat uit de uiteenzetting der feiten blijkt, dat de minderjarige op het ogenblik van het ongeval niet inwoonde bij verweerder en deze bijge-

volg geen toezicht op hem kon uitoefenen en dat deze onmogelijkheid niet te wijten was aan een fout van verweerder;

Overwegende dat zulks in onderhavig geval des te meer waar is, nu eiser zelf de auto, waarmede het ongeval gebeurde, aan Leo Deumens had toevertrouwd en hij toch niet kan verlangen, dat verweerder van uit Antwerpen een toezicht uitoefende op het gebruik dat zijn zoon van die auto maakte, terwijl eiser zelf ter plaatse geen toezicht heeft uitgeoefend;

dat de eis aldus ongegrond is, in zoverre hij gericht is tegen verweerder zelf;

Overwegende dat indien het waar is dat eiser zelf geen voldoende toezicht uitoefende op zijn ondergeschikte, toen hij hem de auto toevertrouwde, dit nochtans niet wegneemt, dat de minderjarige geheel moet instaan voor de schade, veroorzaakt door zijn fout op een ogenblik, dat hij misbruik maakte van de auto van de patroon, dat deze fout en misbruik de rechtstreekse oorzaak waren van het ongeval, terwijl het gebrek aan toezicht slechts een onrechtstreekse en verwijderde oorzaak ervan was;

Overwegende dat de kosten van herstelling van de auto en het verlies geleden door genotsderving van deze auto niet ernstig worden betwist;

dat er echter geen bewijs wordt bijgebracht, dat er apparaten ter waarde van 2775 frank verbrijzeld werden; zodat de schade beloopt 41.934,50 frank;

.....

## CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

19e Kamer. — 5 Maart 1952.

Alleenrechtsprekend rechter: M. Bertholet.

Advocaten: Mrs W. Melis, E. van Dieren, P. Vermeulen en J. Blankaert.

**Wederspannigheid. — Gevangenenbewaarders zijn geen agenten van de gewapende macht.**

*Krachtens art. 269 van het Wetboek van Strafrecht is wederspannigheid slechts strafbaar, indien zij gepleegd wordt tegen agenten van de gewapende macht, welke overeenkomstig de Grondwet alleen uit het leger, de Rijkswacht en de Burgerwacht bestaan. De gevangenenbewaarders behoren niet tot een dezer drie groepen.*

O. M. t/ Persyn e.a.

Overwegende dat de telastleggingen d en c dienen vervuldigd te worden met de bijvoeging dat de feiten op 11 Juli 1950 gebeurden;

Aangaande de telastlegging A:

Overwegende dat de acht verdachten terechtstaan wegens inbreuk op artikel 269 en volgende van het W. v. S. om met geweld of bedreiging weerstand geboden te hebben aan de gevangenisbewakers V. H., V. A., W. L., R. O., L. R. en V. L., dragers of agenten van de gewapende macht, handelende ter uitvoering van de wetten, van de bevelen of beschikkingen van de openbare overheid, van de rechterlijke mandaten of vonnissen, en, voor wat betreft 1<sup>o</sup>, 2<sup>o</sup>, 4<sup>o</sup>, 5<sup>o</sup>, 6<sup>o</sup> verdachten met bepaalde verzwarende omstandigheden;

Overwegende dat luidens gezegd artikel 269 van het Wetboek van Strafrecht, wederspannigheid op strafgebied slechts aanwezig is, indien de met geweld

of bedreiging geboden weerstand tegen dragers of agenten van de gewapende macht werd gepleegd;

Overwegende dat de gewapende macht, volgens de Grondwet (titel V) slechts uit het leger (art. 118) de Rijkswacht (art. 120) en eventueel uit de burgerwacht (art. 122) is samengesteld; dat de gevangenenbewakers in geen van deze drie onderverdelingen kunnen gerangschikt worden;

Overwegende dat de telastlegging dus niet be-  
wezen is;

(het overige zonder belang).

NOOT: De term «gewapende macht» — force publique — heeft in onze rechtsterminologie een welbepaalde en zeer beperkte betekenis. Volgens de Grondwet is de gewapende macht onderverdeeld in drie groepen: het Leger, de Rijkswacht en de Burgerwacht en alle auteurs zijn het er over eens, dat buiten deze drie korpsen geen andere gewapende macht op grondwettelijke wijze kan bestaan (P. Wigny, Droit Constitutionnel, tome II, page 887: «Dans une matière aussi grave la liste donnée par la Constitution est exhaustive. On ne peut se permettre de suppléer à de prétendues lacunes de la loi fondamentale». Zie ook: A. Giron, Dictionnaire de Droit Administratif, Verbo Force Publique).

Bij het tot stand komen van het nieuwe Wetboek van Strafrecht heeft de wetgever uitdrukkelijk verklaard wat hij bedoelde met de term «dépositaires ou agents de la force publique» in het art. 269 van het W. v. S.: «Par agents dépositaires de la force publique nous entendons tous les militaires en activité de service, les officiers, les sous-officiers et les soldats, y compris les gendarmes.» (Exposé des Motifs au nom de la Commission de Gouvernement. Annales Parlementaires 1857-58, p. 672).

De gevangenenbewaarders kunnen ook niet worden gerangschikt onder de personen tegen wie als zodanig, strafbare wederspanningheid of rebellie kan worden gepleegd.

Volledigheidshalve vermelden wij hier nog, dat de ontvluchting van gedetineerden uit de gevangenis niet strafbaar is. (Memorie van Toelichting op kapitel VI titel 6 van het nieuwe W. v. S. Parlementaire Annalen 1857-58).

W. M.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

4e Kamer. — 15 Januari 1952.

Alleenrechtsprekend rechter: M. Saverys.

Referendaris: M. Cloquet.

Advocaten: Mrs van Hoorebeke en Story.

1. Borgtocht. — De hoofdelijke borg kan zich niet beroepen op het voorrecht van uitwinning.
2. Wedereis. — Niet-ontvankelijkheid van een weder-eis of van een vordering in vrijwaring tegen een medeverweerder bij middel van besluiten.
1. De hoofdelijke borg kan zich niet beroepen op het voorrecht van uitwinning.
2. Een wedereis of een vordering in vrijwaring tegen een mede-verweerder bij middel van besluiten is niet-ontvankelijk. Dit is ook het geval, wanneer de tegen de mede-verweerder gerichte vordering steunt op de wettelijke indeplaatsstelling en onverschillig of het voorwerp van bedoelde subrogatie de terugbetaling van de hoofdsom betreft of het recht van de schuld-

*eiser om zich in het bezit te stellen van het gekochte voorwerp, waarvan de gesubrogeerde in zijn hoedanigheid van borg gedwongen werd de koopprijs te betalen.*

P.V.B.A. R. en J. de Mulder t/ Van den Hende en Coppieters.

Overwegende dat de vordering er toe strekt eerste verweerder als hoofdschuldenaar en tweede verweerder als hoofdelijke borg te horen verwijzen tot betaling 1° van 5.280 fr. uit hoofde van lening en vervallen interesten; 2° van 44,40 fr. bedrag van protestkosten en 3° van 1.000 fr. als schadevergoeding wegens verlies van commissieloon op een verzekeringscontract, dat eerste verweerder zich verbonden had af te sluiten door bemiddeling van eiseres;

Overwegende dat de verschillende hoofden der vordering tegen eerste verweerder gegrond voorkomen;

Overwegende dat tweede verweerder integendeel terecht opmerkt dat hij zich uitsluitend wat betreft de hoofdsom van 5.000 fr. en de interesten borg heeft gesteld;

dat hij derhalve niet moet instaan voor het door eiseres gederfde commissieloon wegens niet afsluiten door eerste verweerder van een verzekeringscontract, noch wat betreft de protestkosten, die nodig werden gemaakt door de wanbetaling van eerste verweerder;

Overwegende dat de regelen van de hoofdelijkheid zich er tegen verzetten dat, zoals tweede verweerder het vordert, de veroordeling van de borg slechts zou uitgevoerd worden tegen haar nadat die uitvoering eerst tegen eerste verweerder vruchteloos zou gebleken zijn;

Overwegende dat tweede verweerder in zijn besluiten vraagt dat eerste verweerder zou verwezen worden wat de sommen terug te betalen, welke hij als borg zal gekweten hebben;

Overwegende dat een wedereis of een oproeping tot vrijwaring tegen een medeverweerder bij middel van besluiten niet ontvankelijk is (H.R. Luik, 27 November 1937; Jur. Liège, 1938, bl. 78; Gent, 8 Februari 1936, J.P.A. 1936, bl. 152);

Overwegende dat dezelfde niet-ontvankelijkheid bestaat ook wanneer, zoals in onderhavig geval, de tegen de medeverweerder gerichte vordering steunt op de wettelijke indeplaatsstelling, en onverschillig of het voorwerp van bedoelde subrogatie de terugbetaling van de hoofdsom betreft of het recht van de schuldeiser om zich in bezit te stellen van het gekochte voorwerp, waarvan de gesubrogeerde als borg gedwongen werd de prijs te betalen;

*Om deze redenen,*

De Rechtbank,

Makende melding dat de artikelen 2 en 30 tot 42 der taalwet van 15 Juni 1935 werden nageleefd;

Vonnissende bij verstek ten aanzien van eerste verweerder Pieter Van den Hende, verklaart de vordering ontvankelijk en, rechtdoende ten gronde, verwijst eerste en tweede verweerd's hoofdelijk om aan eiseres te betalen de som van 5.280 fr., met de gerechtelijke interesten;

Verwijst bovendien eerste verweerder, Pieter Van den Hende, om aan eiseres te betalen de som van 44,40 fr. uit hoofde van protestkosten en een bedrag van 1.000 fr. als schadevergoeding wegens gederfd commissieloon, zulks met de gerechtelijke interesten;

Wijst van de hand als niet-ontvankelijk de door tweede verweerder bij middel van besluiten tegen eerste verweerder ingestelde vorderingen;

Verwijst verweerd's in de kosten.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

8 September 1951.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.  
 Referendaris : M. Vandekerckhove.

**Faillissement. — De beheerder ener N.V., die in werkelijkheid voor eigen rekening handel drijft onder de juridische schijn van een N.V. moet zelf als koopman worden aangemerkt en kan derhalve failliet worden verklaard.**

*Iemand, die aanvankelijk openlijk handelaar in eigen naam was, doch later de juridische vorm ener vennootschap, waarin zijn naam nog voorkomt, gebruikt om aldus geregeld handelsdaden te verrichten in zijn voordeel, is koopman, vooral wanneer geen enkele andere hoofdbedrijvigheid van hem bekend is.*

*In principe zijn beheerders ener N.V. geen kooplieden, daar zij voor rekening van een ander werkzaam zijn, en kunnen dus niet failliet worden verklaard.*

*Wanneer de beheerder echter in werkelijkheid voor zichzelf handel drijft achter het juridische scherm ener N.V., moet hij persoonlijk als koopman worden aangemerkt en kan in dat geval wel failliet worden verklaard.*

Maenhout-Briers t/ Accountancykantoor A. Forman en Cie en cs.

Gezien het verzoekschrift dd. 31 Augustus 1951, uitgaande van Mevrouw Briers Germaine, optredend als voogdes van de heer Maenhout Aimé, wettelijk ontzet, beiden wonende te Gent, Forelstraat, maar woonplaats kiezende voor de gevolgen van dit verzoekschrift te Kortrijk bij de heer Lesaffre, Voorstraat, 20, strekkende tot faillietverklaring van :

1. de Naamloze Vennootschap « Accountancykantoor A Forman & C° »;
2. de Naamloze Vennootschap « Kortrijkse Fiduciaire »;

3. de heer Forman André;

Met toepassing van de artikelen 2, 10, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935;

Aangezien volgende voorwaarden voor een faillietverklaring vereist zijn :

1. de schuldenaar moet handelaar zijn;
2. hij moet zijn betalingen gestaakt hebben;
3. zijn crediet moet geschokt zijn;

Aangezien Forman André, accountant te Kortrijk, Voorstraat, 16-18, op 22 Maart 1951, eigenhandig erkende wegens geleend geld aan de heer en Mevrouw Maenhout Aimé, apotheker te Gent, schuldig te zijn een som van 350.000 frank tegen 8 % rente, betaalbaar de laatste dag van ieder kwartaal, zijnde het kapitaal op elk tijdstip opeisbaar met vooropzegging van vijf dagen;

Aangezien verzoekster in voormelde hoedanigheid een zagezegde check aan toonder van 350.000 frank, betaalbaar bij de Bank van Brussel en uitgegeven door Forman André, overlegt, zonder datum, dus op elk moment opeisbaar; zij beweert dat de aangeboden check zonder betaling bleef bij gemis aan provisie;

Aangezien Forman André op 20 Juni 1951 eigenhandig erkende wegens een tweede geldlening 60.000 frank schuldig te zijn aan Maenhout Aimé, zonder rente, terugbetaalbaar op 11 Juli 1951;

Aangezien verzoekster in voornoemde hoedanigheid

een check, groot 60.000 frank, aan order van de houder, betaalbaar bij de N.V. Société Générale de Belgique te Gent, uitgereikt op 15 Juli 1951 en getekend door Forman André, overlegt, beweerend dat deze check evenmin betaald werd bij aanbieding op 22 Augustus 1951 wegens tekort aan provisie of fonds tot betaling;

Aangezien Forman André op 20 Juli 1951 tot de heer en vrouw Maenhout een vraag richtte « mijn cliënt verzoekt mij U voor te stellen dat bedrag (60.000 fr.) terug te betalen met 65.000 fr. op 5 Augustus 1951 »;

Aangezien verzoekster nog voorhoudt dat de Rijksdienst voor Maatschappelijke zekerheid tegen de N.V. Accountancykantoor A. Forman & C° vonnis nam en uitvoerend beslag legde;

#### I. Wat de N.V. « De Kortrijkse Fiduciaire » betreft.

Aangezien de N.V. « De Kortrijkse Fiduciaire » opgericht werd op 26 Mei 1951 door akte van notaris M. Van Severen te Wakken; het maatschappelijk kapitaal bedroeg 400.000 frank, ingedeeld in 400 aandelen van 1.000 frank; de aandelen luiden op naam, niet voor overdracht vatbaar;

Aangezien de N.V. « Accountancykantoor A. Forman & C° » in de nieuwe vennootschap inbracht : « vorderingen op bestaande cliënteel, de telefoonaansluiting te Kortrijk nummer 254/16, een voorraad boeken, registers, papier, post- en fiscale zegels, dit alles ter waarde van 394.000 fr. », zodat haar op het totaal van 400 aandelen 394 aandelen werden toegekend;

Aangezien de N.V. « de Kortrijkse Fiduciaire » blijkens art. 3 van haar statuten handelaarster is, maar op heden voor de Rechtbank niet bewezen is dat deze N.V. haar betalingen zou staken en haar crediet geschokt zijn zou;

#### II. Wat de N.V. « Accountancykantoor A. Forman & C° » betreft :

Aangezien de N.V. Accountancykantoor A. Forman & C° handelaarster is (zie art. 3 van haar statuten dd. 3 Mei 1948, Bijlagen Staatsblad 22 Mei 1948, n° 10513), nog bestaat, doch sinds 26 Mei 1951 niet meer werkt, een groot deel van haar zuiver actief inbracht in de nieuwe vennootschap de N.V. « De Kortrijkse Fiduciaire », een schuld jegens de openbare instelling R. M. Z. heeft van meer dan één miljoen frank, waarvoor, naar verzoekster voorhoudt, na vergeefse aanmaning tot betalen en vonnis beslag werd gelegd op het mobiele actief van de N.V. « Accountancykantoor A. Forman & Co », zonder dat de schuld betaald werd, zodat deze naamloze vennootschap haar betalingen staakt en haar crediet geschokt ziet;

#### III. Wat Forman André betreft :

Aangezien Forman André eveneens in staat van faillissement dient verklaard te worden; hij is immers koopman, dit is iemand, die zijn beroep maakt van het uitoefenen van koophandelsdaden, zoals die bij de wet zijn aangeduid;

Forman André had geen ander beroep dan het uitoefenen van daden van koophandel : een zakenkantoor, een onderneming van agentschappen en het uitgeven van schuldbrieven of andere effecten aan order of aan toonder; aanvankelijk in eigen naam en later achter het juridische scherm hetzij van een samenwerkende maatschappij, hetzij van een naamloze vennootschap, richtte hij met de hulp van een groeiend

aantal bedienden handels- en nijverheidsboekhouding van cliënten in, hield die bij en keek ze na, stichtte en vereffende handelsvennootschappen en regelde over het algemeen alle fiscale aangelegenheden;

op 2 Januari 1937 werd bij onderhandse akte een samenwerkende vennootschap met beperkte aansprakelijkheid onder de naam « André Forman & Co » en gevestigd aan de Voorstraat 16, te Kortrijk, opgericht;

de akte verscheen in de Bijlagen van het Belgisch Staatsblad dd. 27 Januari 1937 onder n° 869;

deze samenwerkende vennootschap werd op 3 Mei 1948 omgevormd tot de naamloze vennootschap met de benaming « Accountancykantoor A. Forman & Co », eveneens gevestigd aan de Voorstraat 16, te Kortrijk; deze plaats was de plaats der huisvesting van Forman André;

in de naamloze vennootschap « Accountancykantoor A. Forman & Co », opgericht bij akte van notaris Ide, dd. 3 Mei 1948 en verschenen in de Bijlagen van het Staatsblad van 22 Mei 1948 onder n° 10153, met een kapitaal van 130.000 frank, gesplitst in 130 aandelen op naam, niet vatbaar voor overdracht, bezat Forman André 124 aandelen, zijnde voor 124.000 frank;

artikel 17 kende alle macht toe aan de afgevaardigde-beheerder en de buitengewone algemene vergadering van 3 Mei 1948, die als beheerraad aanstelde: Forman André voornoemd, mejuffrouw Forman Suzanne, Lange Steenstraat 11, te Kortrijk, en mejuffrouw Forman Marie-Louise, Lange Steenstraat 11, te Kortrijk, beiden modisten, zusters van Forman André en zonder specifieke handels- en juridische kennis, diensvolgens onactieve elementen in de beheerraad; die beheerraad in voormelde buitengewone vergadering duidde als afgevaardigde-beheerder aan voor de duur der vennootschap (terwijl de beheerraad maximum voor zes jaar benoemd was) met alle machten: Forman André, zodat Forman André de onbetwiste en enige meester van deze naamloze vennootschap was;

ten andere het vermogen van de naamloze vennootschap en het persoonlijk vermogen van Forman André liepen practisch dooreen en Forman André beschikte vrij, mede tot persoonlijke doeleinden, over het vermogen van de naamloze vennootschap zo goed als over zijn persoonlijk vermogen;

Aangezien iemand, die, aanvankelijk openlijk handelaar in eigen naam, de juridische vorm van een vennootschap, waarin zijn naam nog voorkomt, gebruikt om aldus geregeld handelszaken te verrichten in zijn voordeel, koopman is, vooral wanneer geen enkele andere hoofdzakelijke bedrijvigheid van hem bekend is;

de vennootschap-juridische rechtspersoon wordt als een soort lasthebber gebruik om onder haar vorm alle de normale handelingen van een koopman te verrichten;

in principe zijn beheerders van een naamloze vennootschap geen handelaars en kunnen dus niet failliet verklaard worden, omdat zij voor andermans rekening werken;

wanneer echter die andere man tenslotte de beheerder zelf is, dan is deze persoonlijk koopman en geldt de voormelde reden niet langer; voeg daarbij dat Forman André, naar uit het verzoekschrift blijkt, effecten aan order en aan toonder uitgaf, zodat uit dit alles dient geconcludeerd te worden dat ook Forman André in staat van faillissement dient te worden verklaard, vermits openlijk uit de wanbetaling blijkt dat hij zijn betalingen heeft gestaakt en zijn crediet meer dan geschokt is (cfr. Cass. Fr., 29 Juni 1908, S. 1909, I, 87; bekrachtigd appel Paris, 29 Mei

1907; Cass. Fr., 9 Februari 1932, S. 1932, I, 177 + noot H. Rousseau; Brussel, 4 December 1926, Pas. 1927, II, 70);

Aangezien de termijn van staking der betalingen dient bepaald te worden op zes maanden vóór de faillietverklaring;

*Om deze redenen,*

De Rechtbank, wijzend op het verzoekschrift en desnoods ambtshalve,

Verklaart in staat van faillissement:

1) de naamloze vennootschap « Accountancykantoor A. Forman & Co » voornoemd, gevestigd te Kortrijk, Voorstraat 16;

2) Forman André, accountant, Voorstraat, 16, te Kortrijk;

Bepaalt (enz.).

NOOT: Zie in dit nummer het vonnis van dezelfde Rechtbank, dd. 13 October 1951, in dezelfde zaak.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

13 October 1951.

Voorzitter: M. van Lerberghe

Referendaris: M. Vandenkerckhove.

Advocaten: Mrs Roelandts, Castille, Delvoye en Malfait.

1. **Bekwaamheid.** — Hij die een verzoekschrift tot inobservatiestelling overeenkomstig de artikelen 1 v. van de wet van 3 April 1930 heeft ingediend, blijft bekwaam om in rechte op te treden.
2. **Faillissement.** — De beheerder ener N.V., die in werkelijkheid onder de juridische schijn van de N.V. handel drijft, moet zelf als koopman worden aangemerkt en kan derhalve failliet worden verklaard. — Fictieve vennootschap.

1. *Hij die voor de strafrechter een verzoekschrift tot in observatiestelling overeenkomstig de artt. 1 v. van de wet van 3 April 1930 heeft ingediend, blijft bekwaam om in rechte op te treden. Elke fysieke persoon wordt immers als normaal en gezond van geest aangezien en als dusdanig handelingsbekwaam geacht, zolang het tegenovergestelde niet bewezen is.*
2. *De werkelijkheid gaat boven de schijn; de fysieke persoon, die achter het scherm van een vennootschap-rechtspersoon handel drijft voor eigen rekening met de bedoeling aldus te voorkomen, dat hij persoonlijk failliet zou kunnen worden verklaard, maakt zich schuldig aan « fraud » en moet zelf als koopman worden aangemerkt, zodat hij failliet kan worden verklaard.*

*Een vennootschap, die door zogenegde vennoten is aangegaan zonder in werkelijkheid iets in gemeenschap te brengen en winstverdeling te beogen zonder « affectio societatis » doch uitsluitend met de bedoeling om aan een van hen, die de enige en volstrekte meester is van de zaak, toe te laten om onder de schijn der vennootschap een eigen zaak te drijven, is een fictieve vennootschap.*

Forman t./Maenhout - Briers en cs.

Gezien het vonnis dezer Rechtbank dd. 8 September 1951 waarbij de genaamde Forman André in staat van faillissement is verklaard;

Gezien het exploit van verzet tegen dit vonnis dd.

20 September 1951, waarbij gevorderd wordt de herroeping van voormelde faillietverklaring;

Gezien de stukken;

*Ontvankelijkheid:*

Aangezien het verzet tijdig en geldig werd betekend en uit dien hoofde ontvankelijk is;

Aangezien verweerster in verzet de onontvankelijkheid van het verzet inroept op grond der rechtsonbekwaamheid van Forman André, die voor de Strafrechter een verzoekschrift tot inobservatiestelling, overeenkomstig de artt. 1 en volgende der wet van 3 April 1930, heeft ingediend;

Aangezien elke fysieke persoon in de regel als normaal en geestesgezond wordt aangezien, zodat wie het uitzonderlijke inroept n.l. dat opposant krankzinnig is en als dusdanig rechtsonbekwaam, dit moet bewijzen, wat verweerster in verzet niet doet;

Aangezien de bewering van Forman André vóór de Strafrechter dat hij de voorwaarden vervult van art. 1 en volgende der wet van 3 April 1930 tot heden een onbewezen bewering is;

Aangezien dienvolgens het verzet ontvankelijk dient verklaard te worden;

*Ten gronde:*

Aangezien opposant als enig argument aanvoert dat hij geen handelaar is en dus niet in staat van faillissement kan verklaard worden; dat opposant de bundel van de in het bestreden vonnis uiteengezette motieven tot staving van zijn koopmanschap losmaakt, het ene motief na het andere tracht te breken om te besluiten tot het niet bestaan dezer onmisbare voorwaarde;

Aangezien geen ogenblik door opposant betwist wordt dat hij met zijn betalingen opgehouden heeft en zijn krediet volkomen geschokt is;

Aangezien uit de stukken blijkt dat in de laatste jaren opposant zich openlijk en geregeld voordeed als ontlenaar van zeer belangrijke bedragen, hetzij in persoonlijke naam, hetzij als afgevaardigde-beheerder der Naamloze Vennootschap « Accountancykantoor A. Forman & C<sup>o</sup> », hetzij in beider hoedanigheid tegelijk, ietwat alles dooreen, ten bate van zijn klanten, die zich daartegenover tot betaling ener hoge rente verplichtten en de lening op korte termijn met de rente terugbetaalden;

Aangezien de tabel uit de bundel van opposant met de opgave der geldverrichtingen vanaf 20 Mei 1949 tot en met Augustus 1951 handelt over miljoenen en over een bestendig en aaneensluitende reeks van tractaties, waarbij opposant zich tegenover derden en de buitenwereld voordeed als stellende een aaneensluitende reeks van bankverrichtingen met winstbejag, zijnde ten bate van zijn klanten en dus van zijn kantoor en dienvolgens uiteindelijk van zichzelf;

Aangezien uit dit alles het duidelijkste bewijs spruit der absolute eenheid van beide personen: rechtspersoon en fysieke persoon;

Aangezien opposant de werkelijkheid der feitelijke elementen van het bestreden vonnis aanvaardt, zodat in feite vaststaat dat Forman André de onbetwiste en enige meester der Naamloze Vennootschap « Accountancykantoor A. Forman & C<sup>o</sup> » was en vrij, mede voor persoonlijke doeleinden, beschikte over het algemeen vermogen van de Naamloze Vennootschap;

Aangezien de realiteit der dingen het recht noopt tot nader onderzoek van de wisselwerking tussen kapitaalvennootschap en vennoten; op economisch gebied is de waarde en de persoonlijkheid van bepaalde vennoten doorslaggevend voor de vennoot-

schap zelf en voor de buitenstaande beoordelaars en aspirant-vennoten; ook op juridisch gebied kan het voorkomen, dat de alleenheerser in een vennootschap uiteindelijk beschouwd wordt als degene, die werkelijk in zijn voordeel de zaken dreef, achter de schermen van een uitwendig volmaakt in orde zijnde vennootschap met rechtspersoonlijkheid, welke rechtspersoonlijkheid zou moeten verhinderen dat hij failliet zou worden verklaard en aldus zou ontsnappen aan de gevolgen van zijn eigen handelingen en handeldaden;

Aangezien in dergelijke omstandigheden er «*fraus*» voorziet in hoofde van die enige meester, die in feite voor eigen rekening werkt, maar in schijn voor een vennootschap optreedt;

Aangezien overigens, bij een dieper doordringen in de zaak, de Naamloze Vennootschap « Accountancykantoor A. Forman & C<sup>o</sup> » ten slotte als een fictieve vennootschap kan beschouwd worden;

Aangezien een vennootschap fictief is, wanneer uitwendig wel een vennootschap naar vorm en inhoud wordt opgericht, maar innerlijk het wezen der vennootschap ontbreekt en niet beoogd wordt;

Aangezien de vennootschap een overeenkomst is, waarbij personen zich verbinden iets in gemeenschap te brengen met het doel winst te maken en die onderling te verdelen (art. 1832 en 1833 B.W.);

Aangezien uit de omstandigheden overduidelijk blijken kan dat een bepaalde groep personen niet op het oog hadden een gemeenschapsinstituut te scheppen uit eigen bijdragen opdat dit instituut zelfstandig zou werken en gunstige resultaten voor ieder van hen zou afwerpen;

Aangezien een fictieve vennootschap een uiterlijke akte is, gesloten tussen zeggende vennoten, een schijn echter, waarachter één van hen zich verbergt, die de volstreckte meester van de zaak is en zonder raadpleging van de anderen een handelszaak drijft, die hem toebehoort en voor hem resultaten moet afwerpen onder de hem door de ondertekenaars van de sociale akte verleende dekmantel;

Aangezien de vennootschap wel degelijk alle de voorwaarden vervult om de rechtspersoonlijkheid te verwerven; dat het lichaam van een vennootschap met organen ervan volledig bestaat;

Aangezien de rechtspraak aanvaardt dat één der vennoten een overwegende invloed in de vennootschap uitoefent op voorwaarde dat een waarachtig collectieve eigendom bestaat, de vennoten werkelijke inbrengen hebben gedaan en winst voor zich beogen, al nemen zij geen deel aan het beheer of hebben zij ongeveer geen medezeggenschap in de vennootschap (zie nota Rousseau onder Cass. Fr. 9 Febr. 1932, Sirey, 1932, I, 177; Parijs, 15 November 1938, Sirey 1939, II, 12);

Aangezien de rechtspraak echter beslist dat een vennootschap fictief is, wanneer de meester van de zaak de exploitatie ervan slechts doorvoert onder de dekmantel van een vennootschap, zodat hij persoonlijk dient failliet verklaard te worden, wanneer de vennootschap ophoudt te betalen en haar krediet geschokt ziet (Cass. Fr. 9 Febr. 1932 voornoemd);

Aangezien ter zake de oorspronkelijke samenwerkende vennootschap « A. Forman & C<sup>o</sup> » bestond uit Forman André, verder zijn drie zusters en drie van zijn bedienden;

Aangezien de Naamloze Vennootschap « Accountancykantoor A. Forman & C<sup>o</sup> » bestaat uit Forman André, zijn broeders en zusters en één zijner afhankelijke bedienden, die commissaris wordt en dus geen reëel toezicht kan uitoefenen, gevestigd is ten huize van Forman André, met 124 aandelen op 130 in zijn bezit, zodat de andere aandeelhouders elk één aandeel in-

brenge; geen overdracht van aandelen onder leven-den is mogelijk zonder toestemming der  $\frac{3}{4}$  der aan-delen, dus zonder toestemming van Forman André; de zuivere winst wordt aangewend voor de wettelijke reserve en dan toegekend volgens beslissing van de algemene vergadering;

Aangezien uit dit alles blijkt dat de andere vennoten ten slotte geen belang in die vennootschap hadden, zich niet bekommerden om hun aandelen, vanzelfsprekend alle machten toekenden aan Forman André, nooit gedacht hadden aan enige batenverdeling en tenslotte in wezen nooit de « affectio societatis » hebben bezeten;

Aangezien daarenboven de nietigheid van een der-gelijke vennootschap kan uitgesproken worden op grond van artikel 1855, 1e lid B.W.;

Aangezien verder bewezen is dat Forman André in de laatste maanden doorlopend checks en aan-vaarde wissels en orderbriefjes uitgaaf én in persoon-lijke naam én voor de Naamloze Vennootschap « Ac-countancykantoor A. Forman & C<sup>o</sup> », zodat Forman André wezenlijk koopman is als ondernemer van zakenkantoor, makelaarsverrichtingen, bankverrichtin-gen, uitgever van wisselbrieven en effecten aan order of aan toonder in het kader van voormelde verrich-tingen en onderneming, zodat geen twijfel omtrent zijn kwaliteit van handelaar-zijn kan bestaan.

Aangezien de bewering van opposant dat deze mil-lioenen niet voor de klanten waren bestemd, reden waarom een strafrechtelijke vervolging ingesteld werd, niets afdoet aan het feit dat opposant zich op die wijze aan het publiek voordeed;

Aangezien vermoed wordt dat deze gelden voor het kantoor en de kantoorbedrijvigheid van Forman André waren bestemd, bij gemis aan elke andere uitleg van opposant;

Aangezien alle deze gegevens als één geheel dienen beschouwd te worden, zodat geen twijfel omtrent het koopmanschap van opposant kan bestaan;

*Om deze redenen,*

en die van het eerste vonnis,

De rechtbank, alle andere besluiten afwijzend:

Ontvangt het verzet, verklaart het ongegrond en verwijst opposant tot alle kosten van het verzet;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

NOOT: Zie in dit nummer het verstekvonnis d.d. 8 September 1951 in dezelfde zaak.

## VREDEGERECHT TE ZANDHOVEN

22 Maart 1952.

Rechter: M. A. Denecker.

Advocaten: Mrs Van Hoecke, Van de Vyver, loco Oyen, Josse Mertens en A. Boon (Brussel).

Opeising van woonruimte ten behoeve van geteister-den. — Wettelijke regeling vóór de huishuurwet van 31 Juli 1947. — Niet aansprakelijkheid van de ge-meente bij opeising krachtens het wetsbesluit van 21 December 1945. — Onwettigheid van art. 7 van het ministerieel besluit d.d. 20 Februari 1947.

Vóór de huishuurwet van 31 Juli 1947 geschiedde de opeising van woonruimte ten behoeve van geteister-den overeenkomstig de wet van 5 Maart 1935 en het Koninklijk Besluit van uitvoering dd. 1 Februari

1938 en zulks krachtens het Besluit van de Regent dd. 17 November 1944 en de wetsbesluiten dd. 31 Augustus en 21 December 1945.

Ingevolge het wetsbesluit van 21 December 1945 behoorde het recht tot opeising tot de bevoegdheid van de Minister van Oorlogsschade (later Minister van Wederopbouw), of van zijn afgevaardigden, zodat, wanneer de burgemeester ener gemeente op bevel van de provinciale directeur van Wederopbouw of uit eigen beweging als afgevaardigde van de Mi-nister opeisingen doet, hij niet namens en voor rekening van de gemeente, maar van de Staat han-delt. Indien de burgemeester ter gelegenheid van een dergelijke opeising fouten begaat, is de gemeente daarvoor niet aansprakelijk.

Artikel 7 van het Ministerieel besluit van 20 Fe-bruari 1947 is onwettig, daar het in strijd is met artikel 11 van de Grondwet, met de wet van 5 Maart 1935 en artikel 11 van het Koninklijk Besluit van 1 Februari 1938.

N.V. La Foncière d'Anvers t/ Oudermans, gemeente Schilde en Ministerie van Wederopbouw en gemeente Schilde t/ Ministerie van Wederopbouw.

### I. Verantwoordelijkheid:

#### A. Gemeente Schilde.

Aangezien de onteigening geschied is op grond van de wet van 5 Maart 1935, gewijzigd door Koninklijk Besluit van 30 Augustus 1945 en 21 December 1945; dat de opeisingsbevelen dagtekenen van 22 October 1946 en 9 December 1946; dat alsdan de opeising ge-schiedde ingevolge artikel 10 van de Besluitwet van 21 December 1945 door de Minister van Oorlogsschade of zijn afgevaardigde.

Aangezien door Ministerieel Besluit van 22 Mei 1946 de opeisingsmacht overgedragen werd door de minister aan de burgemeester der gemeente en de burgemeester in onderhavig geval dus niet handelde in naam van de gemeente maar wel als afgevaardigde van de minister en dienvolgens voor diens rekening, zodat het blijkt dat de gemeente Schilde als dusdanig niet verantwoordelijk gesteld kan worden voor de handelingen van de afgevaardigde van de minister.

Aangezien de Belgische Staat de gemeente Schilde wil verantwoordelijk stellen in zoverre de gemeente in gebreke zou gebleven zijn de staat van de op-geëiste woning tegensprekelijk te doen vaststellen bij het begin en het einde van de opeising.

Aangezien echter zo een tekortkoming zou vast-gesteld zijn deze niet de fout zou zijn van de gemeente Schilde, daar deze in casu geen recht om te onteigenen had en ook niet onteigend heeft, maar van de afge-vaardigde van de minister (cfr artikel 43 van het reglement bij het Koninklijk Besluit dd. 1 Februari 1938, waarbij de staat moet opgemaakt worden door de opeisende ambtenaar) zodat de Belgische Staat zich ten onrechte tegen de gemeente Schilde keert.

Aangezien zo het de minister behaagd heeft zijn macht af te staan aan een ambtenaar, het niet kan aangenomen worden dat hij de verantwoordelijkheid voor de daden van deze ambtenaar zou willen doen dragen door een bestuur dat met deze afvaardiging van macht geen uitstaans heeft.

Aangezien de Belgische Staat geen enkele wets-bepaling of rechtsbegrip aanhaalt, waarop hij de ver-antwoordelijkheid van de gemeente tegenover de Staat steunt.

Aangezien de naamloze vennootschap La Foncière d'Anvers de gemeente Schilde verantwoordelijk wil

stellen voor de geleden schade, daar de onteigening gebeurd is door de burgemeester der gemeente Schilde, die normaal handelt in naam van de gemeente, die niet vermeld zou hebben te handelen in naam van de minister, dan wanneer al de bescheiden bekleed zijn met de stempel van het gemeentebestuur van Schilde en de briefwisseling gevoerd werd op briefpapier der gemeente Schilde.

Aangezien het opeisingsbevel uitdrukkelijk vermeldt, dat de opeising gebeurt ingevolge de Besluitwet d.d. 21 December 1945 met in nota de tekst van artikel 2 van het Ministerieel Besluit van 22 Juni 1946; dat de besluitwet van 21 December 1945 uitdrukkelijk voorziet in artikel 10 dat de opeising moet geschieden door de Minister van Oorlogsschade of zijn afgevaardigde en artikel 1 van het Ministerieel Besluit van 22 Juni 1946 uitdrukkelijk de burgemeester der gemeente afvaardigt om tot de opeising over te gaan, zodat wij moeten aannemen dat aanlegster voldoende op de hoogte was van de hoedanigheid in dewelke de burgemeester van de gemeente Schilde, handelde, nl. niet in name de gemeente, maar als afgevaardigde van de minister.

Aangezien dienvolgens de naamloze vennootschap La Foncière d'Anvers moet afgewezen worden van haar eis tegen de gemeente Schilde, evenals de Belgische Staat van zijn eis in vrijwaring tegen dezelfde gemeente.

Aangezien dienvolgens de eisen in vrijwaring van de gemeente Schilde tegen de Belgische Staat en tegen Oudermans bij gemis aan veroordeling der gemeente Schilde, moeten vervallen, daar zij zonder voorwerp gebleven zijn.

Aangezien de naamloze vennootschap La Foncière d'Anvers haar eis tegen Oudermans in rechte steunt op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek en in feite op het betrekken door Oudermans van een gedeelte van een landhuis waarvan verzoekster eigenares is, ingevolge opeisingsbevelen uitgevaardigd door de burgemeester van de gemeente Schilde, en die wegens het achterlaten van deze eigendom in erbarmelijke toestand zeer grote schade toebracht aan gemeld landhuis.

Aangezien verweerder zijn aansprakelijkheid niet betwist, maar wel het feit dat hij een fout zou begaan hebben of dat er door zijn toedoen enige schade aan het landhuis zou veroorzaakt geweest zijn.

Aangezien Oudermans niet enkel verantwoordelijk is tegenover de eigenaar maar ook tegenover de Belgische Staat, die een gedeelte van het landhuis heeft opgeëist in zijn voordeel en dit ook door hem heeft laten betrekken; dat dit duidelijk blijkt uit de verklaringen door Oudermans zelf getekend op 25 September en 7 October 1950 als begunstigde ener opeising, berustend in het dossier van de Belgische Staat, waarbij hij zich verbindt tegenover de Belgische Staat de opgeëiste ruimten en bergplaatsen in goede staat van onderhoud te verlaten en ter beschikking te stellen van de eigenares, La Foncière d'Anvers.

#### C. Belgische Staat.

Aangezien de Belgische Staat, die het goed onteigend heeft, ontegensprekelijk verantwoordelijk is tegenover de naamloze vennootschap La Foncière d'Anvers, eigenares van het opgeëiste goed. Dat de Belgische Staat dit betwist, hierbij steunende op artikel 5 van het Ministerieel Besluit van 20 Februari 1947, luidende: « de niet naleving van deze verplichtingen vanwege de bevoorrechte kan in geen geval de

openbare schatkist binden » en op het feit dat geen enkele wet of besluit zou vermelden dat de Staat verplicht kan worden vergoedingen uit te betalen.

Aangezien echter de Belgische Staat het bestaan van artikel 11 van de Grondwet schijnt vergeten te zijn.

Aangezien de Belgische Staat gedeeltelijk het landhuis van aanlegster in huur heeft opgeëist, dan ook verplicht is volgens de algemene rechtsbegrippen en de wetgeving op de huurovereenkomsten, mutatis mutandis hier toegepast, het in huur opgeëiste goed terug te bezorgen op het einde der opeising in goede staat van onderhoud. Dat zo het Ministerieel Besluit van 20 Februari 1947 door de Belgische Staat ingeroepen werkelijk de plicht van Staat aan de eigenaar een billijke vergoeding te betalen, heeft willen opheffen en te niet doen, de rechtbanken de plicht zouden hebben dit Ministerieel Besluit niet toe te passen, daar dit zou genomen geweest zijn in strijd met de bestaande wetgeving en de minister hierdoor zijn bevoegdheid te buiten zou zijn gegaan.

Aangezien de Belgische Staat wel beweert dat het Ministerieel Besluit van 20 Februari 1947 een integrerend bestanddeel uitmaakt van de wet van 5 Maart 1935 en van de besluitwetten van 14 Februari 1947, 21 December 1945 en 31 Augustus 1945, doch dat wij moeten vaststellen dat het enkel een Ministerieel Besluit is en de Belgische Staat in gebreke blijft te bewijzen in welke wetsbepaling de minister het recht geput heeft de Staat te ontheffen van het betalen van de door haar ingevolge de wet verschuldigde vergoeding. Dat noch de wet van 5 Maart 1935 noch de aangehaalde besluitwetten van 14 Februari 1947, 21 December 1945 en 31 Augustus 1945 zulks doen; dat waar de besluitwet van 14 Februari 1947 handelt over het bedrag der vergoedingen voor opeisingen die door de minister van Wederopbouw dienen vastgesteld te worden, het hier enkel gaat over de huurvergoeding die dient vastgesteld te worden, rekening houdend, zoals in het verslag aan de Regent bij de besluitwet van 14 Februari 1947 staat, « met de veranderingen van de rentevoet der huurprijzen en van de inkomsten van hen die van de opeisingsmaatregelen genieten » en niet over andere vergoedingen, zodat de minister bij het nemen van het laatste gedeelte van artikel 7 van het Ministerieel Besluit van 20 Februari 1947, buiten zijn bevoegdheid gegaan is.

Aangezien de toepassing van bovengemelde rechtsbegrippen door de Staat zelf erkend werden en uitdrukkelijk zijn voorzien in de artikelen 10 en 11 van het reglement op de burgerlijke opeisingen, genomen ingevolge de hier van toepassing zijnde wet van 5 Maart 1935 en bij het Koninklijk Besluit van 1 Februari 1938 gevoegd en dat zoals voorzien was in artikel 2 van de besluitwet van 17 November 1944 ook toepasselijk is op opeisingen van panden wanneer de bedoeling is tijdelijk te voorzien in de huisvesting van personen die ingevolge van oorlogshandelingen in woningnood verkeren; dat wel is waar de besluitwet van 17 November 1944 ingetrokken werd op 1 Maart 1946 door artikel 9 van de besluitwet van 21 December 1945, maar nochtans de wet van 5 Maart 1935 en het ingevolge dier wet genomen Koninklijk Besluit van 1 Februari 1938 met het reglement op de burgerlijke opeisingen van kracht is gebleven, in het bijzonder wat betreft de artikelen 10 en 11 en 22 van gemeld reglement.

Aangezien de Belgische Staat dus verantwoordelijk is tegenover aanlegster voor de schade die haar toegebracht zou zijn.

## II. Schade (zonder belang).

### Om deze redenen,

Wijzen de eis van aanlegster en van de Belgische Staat tegen de gemeente Schilde af, alsook de eis (in vrijwaring) van de gemeente Schilde tegen de Belgische Staat en Oudermans; en voor het overige onder voorbehoud van alle rechten van partijen, alvorens recht te doen ten gronde, benoemen als deskundige...

NOOT: Duidelijkheidshalve weze aangestipt, dat waar het vonnis van «onteigening» spreekt «opeising» moet gelezen worden, al houdt het gebruik van de eerste uitdrukking vermoedelijk verband met de o.i. minder gelukkige verwijzing naar artikel 11 van de Grondwet in het vonnis.

Het stelsel van de opeising van woongelegenheden ten bate van geteisterden werd meermaals gewijzigd, zodat de juridische grondslag en de gevolgen ervan verschillen al naar gelang de tijd van de opeising.

Het besluit van de Regent van 17 November 1944 gaf het recht van opeising aan de gemeentelijke besturen, waarmede in de regel is bedoeld het college van burgemeester en schepenen en van de provinciale directeurs van de Diensten der Gemeentelijke Werken van het ministerie van Openbare Werken.

Op deze opeisingen werd toepasselijk verklaard de wet van 5 Maart 1935 op de regeling van de burgerlijke opeisingen en het uitvoeringsbesluit van 1 Februari 1938.

De besluitwet van 21 December 1945 ontnam het opeisingsrecht aan de gemeentebesturen en aan de provinciale directeurs van Openbare Werken om het te geven aan de minister van Oorlogsschade (later Wederopbouw) of aan zijn afgevaardigden. Een ministerieel Besluit van 22 Juni 1946 duidde als afgevaardigde de burgemeester en de provinciale directeur van Oorlogsschade (later Wederopbouw) aan, doch de delegatie aan de burgemeesters werd ingetrokken bij Ministerieel Besluit van 26 Juni 1947.

De huishuurwet van 31 Juli 1947 gaf echter aan het college van burgemeester en schepenen opnieuw het recht van opeising, maar deze keer ten laste van de gemeente en onder voorwaarden, die afweken van het in het leven geroepen stelsel door de besluitwet van 21 December 1945, waarbij opeisingsrecht aan de minister van Oorlogsschade (Wederopbouw) werd toegekend. Beide stelsels bleven naast elkander voortbestaan tot wanneer artikel 30 der huishuurwet van 20 December 1950 een einde stelde aan de bevoegdheid van de minister van Wederopbouw ter zake.

Terecht heeft het bovenstaande vonnis beslist dat, wanneer de burgemeester opeisingen deed als afgevaardigde van de minister van Wederopbouw, geen rechtsverband tot stand kwam tussen de opgeëiste eigenaar en de gemeente, doch enkel tussen de eigenaar en de Staat, voor wiens rekening de burgemeester handelde, ook in de veronderstelling dat de burgemeester foutief zou handelen. In dezelfde zin: Vrederechter, 2e kanton Antwerpen, inzake Van Beeckhoven t/ stad Antwerpen (onuitgegeven).

\* \* \*

Het gepubliceerde vonnis bevat tevens een belangrijke uitspraak nopens de verantwoordelijkheid voor de schade die het gevolg is van het gebruik van het opgeëiste pand.

De besluitwet van 14 Februari 1947 gaf aan de minister van Wederopbouw bevoegdheid om de opeisingsvergoeding vast te stellen voor de door hem of zijn afgevaardigde opgeëiste panden. Zich steunende op de besluitwet vaardigde de minister van Wederopbouw een Ministerieel Besluit van 20 Februari 1947

uit, waarvan artikel 7 bepaalt dat de belanghebbenden bij de opeising verantwoordelijk zijn t.o.v. de eigenaars voor de beschadiging van het pand en dat de Staat in geen geval aansprakelijk voor die schade zal kunnen gesteld worden.

Terecht overweegt het vonnis dat de minister in de Besluitwet van 14 Februari 1947, die hem enkel bevoegdheid verleend heeft om de opeisingsvergoeding vast te stellen, geen steun vindt om dergelijke opheffing van aansprakelijkheid toe te staan, die de rechter dan nog strijdig noemt zowel met artikel 11 van de Grondwet als met de beginselen van de wet op de burgerlijke opeisingen van 5 Maart 1935 en van het uitvoeringsbesluit van 1 Februari 1938, waarbij uitdrukkelijk in artikel 11 bepaald is dat de opeisende overheid aansprakelijk is voor de beschadiging van opgeëiste onroerende goederen.

J. M.

Verg. ook Rb. Antwerpen, 10 Januari 1951, R. W. 1951/52, 174.

## VREDEGERECHT TE GISTEL

5 October 1951.

Vrederechter: M. Depuydt.

Advocaten: Mrs Lemahieu en Vandervennet.

**Pacht. — Schorsing van alle uitzettingen, ook krachtens nog niet van waarde verklaarde opzeggingen tot op de tweede vervalldag van de pacht, volgende op de inwerkingtreding van de wet van 7 Juli 1951.**

*De verpachter, die een nog niet van waarde verklaarde opzegging der pacht heeft gedaan, kan evenmin als die, wiens opzegging van waarde is verklaard, of te wiens verzoeken anders dan wegens schuld van de pachter een vonnis tot uitzetting is gewezen (art. 20/IV, alinea's 9 en 10 van de wet van 7 Juli 1951) een titel verkrijgen, uitvoerbaar vóór de tweede vervalldag van de pacht, volgende op de inwerkingtreding der wet van 7 Juli 1951.*

*Alle uitzettingen worden dus geschorst tot op de vervalldag der pacht in het jaar 1952, met uitzondering alleen van die, welke bij rechterlijke uitspraak bevolen zijn op grond van schuld van de pachter.*

De Mol-Vanderlynck t/ Declercq.

Overwegende dat de aanleggers op 18 Juni 1949 regelmatige opzegging deden voor eigen gebruik van de hoeve en het land, waarvan sprake in de dagvaarding, zulks tegen 1 October 1951 en de geldigverklaring en bekrachtiging dezer opzegging vorderen;

Overwegende dat art. 19 van de wet van 7 Juli 1951 werd nageleefd en dat partijen het niet eens werden op de verzoeningspoging van 14 September 1951;

Overwegende dat de verweerder steunt op art. 20/II, alinea 9, van deze wet om te beweren dat de gedane opzegging eerst haar uitwerksel zal hebben tegen 1 October 1952;

Overwegende dat inderdaad art. 20/II, alinea's 9 en 10, dezer wet bepalen dat, in geval van geldige of geldigverklarde opzegging de pachter niet eerder genoodzaakt kan worden het gepachte goed te ont-ruimen dan op de tweede vervalldag van de pacht na de inwerkingtreding van de wet en dat hetzelfde geldt in geval van gerechtelijke beslissing tot uitzetting, gemotiveerd door andere redenen dan de schuld van de pachter;

Overwegende dat deze wettekst klaar en duidelijk niet enkel de verlenging bepaalt tot de tweede vervalldag, volgende op de inwerkingtreding der wet, van alle pachten, welke het voorwerp uitmaken van geldige of geldigverklaarde opzeggingen, doch ook van die, waarover reeds rechterlijke beslissingen tot uitzetting zijn gevallen, anders dan op grond van de schuld van de pachter;

Overwegende dat het niet verstaanbaar ware, dat een pachter, die reeds bij vonnis zou uitgezet zijn vóór 1 October 1952, van de verlenging tot deze datum zou kunnen genieten en de uitvoering tegen 1 October 1951 zou geschorst worden, terwijl de verpachter, die een nog niet geldigverklaarde opzegging bezit, een uitvoerbare titel tegen 1 October 1951 zou kunnen verwerven;

Overwegende ten andere, dat op interpellatie in de Kamer van Volksvertegenwoordigers (Parlementaire handelingen, 5 Juli 1951 — blz. 44) de Minister van Landbouw uitdrukkelijk heeft verklaard, dat deze bepaling als overgangsbepaling van algemene aard is en de pachter, die een tweejarige opzegging gekregen heeft, in gelijk welk geval zal genieten van een minimum van één jaar verlenging: « Le texte qui vous est soumis dit que lorsqu'il s'agira d'un congé valable au validé — et il s'agit d'une mesure transitoire — même s'il y a deux années de congé, le preneur bénéficiera de toute façon d'un minimum d'un an encore »;

Overwegende dat de Rechtsleer zich ook uitspreekt voor de algemene schorsing van de uitwerking van elke opzegging tot 1 October 1952 (Zie Paul Gourdet — Henri Closon — Le Bail à Ferme — blz. 223/2° — Roppe « De Nieuwe pachtwet »);

Overwegende dat Gourdet et Closon zelfs een typisch voorbeeld aanhalen, gelijk aan de opzegging, waarop dit geding steunt: exemple: le fermier est entré dans les lieux en 1942 pour une période de 9 années, finissant le 1 novembre 1951; le bailleur lui a donné en temps voulu un congé de deux ans pour cette date et a fondé son congé sur sa volonté de cultiver lui-même; ce congé est valable, cependant il ne sortira ses effets que pour le 1 novembre 1952 »;

Overwegende dat om bovengemelde redenen voldoende in rechte blijkt, dat alle uitzettingen geschorst zijn tot op de vervalldag der pacht van het jaar 1952, behalve die wegens de schuld van de pachter;

Overwegende dat de aanleggers zich ook beperken met de wens de gegeven opzegging geldig te horen verklaren tegen 1 October 1952;

Overwegende dat er geen redenen bestaan om de verweerder de gedingskosten te doen dragen, daar de verzoening ongedaan werd door het weigeren door de aanleggers van de door de verweerder rechtmatig aangevraagde pachtverlenging tot 1 October 1952;

.....

Vlaamse Juristen,

abonneert U  
op het

“Rechtskundig Weekblad”

## VREDEGERECHT TE DIKSMUIDE

30 October 1951.

Rechter: M. Van Snick.

Advocaten: Mrs Lefere en Waterblee.

**Pacht. — Vereisten voor de geldigheid en overeenkomst tot pachtbeëindiging. — Alinea 9 van artikel 20/II van de wet van 7 Juli 1951 is ook van toepassing op opzeggingen met het oog op eigen gebruik.**

*Een overeenkomst tot beëindiging van een pacht is in de regel slechts geldig, indien zij na opzegging wordt aangegaan en voortvloeit uit een authentieke akte of uit een voor de Vrederechter ingevolge een daartoe strekkende vraag afgelegde verklaring (art. 14, wet van 7 Juli 1951 = art. 1775 B.W.).*

*Het gezond verstand echter zegt, dat, indien de pachter een overeenkomst tot beëindiging der pacht op ondubbelzinnige wijze ten uitvoer legt en het ge- pachte verlaat zonder er terug te keren, moet worden aangenomen, dat de eigenaar-opzegger een verworven recht heeft.*

*Alinea 9 van art. 20/II van de Wet van 7 Juli 1951 is ook van toepassing op opzeggingen met het oog op eigen gebruik gedaan krachtens de wet van 31 Maart 1948. Uit de parlementaire geschiedenis der wet blijkt, dat voormelde alinea 9 een algemene strekking heeft en niet uitsluitend slaat op het in alinea 8 voorziene geval. De opzegging met het oog op eigen gebruik kan dus, zoals iedere andere opzegging eerst werken op de tweede vervalldag van de pacht volgend op de inwerkingtreding der wet, aldus in casu op 1 October 1952.*

Bisschop-Saelen t/ Lenez-Hoste.

Aangezien ter zake vaststaat, dat aanleggers bij deurwaardersexploot van 23 September 1949 op regelmatige wijze pachttopzegging aan verweerders lieten betekenen voor 1 October 1951, onder uitdrukkelijke mededeling dat zij het goed zelf in gebruik wensten te nemen;

Aangezien verweerders de geldigheid van de opzegging niet betwisten, doch zich beroepen op art. 20, alinea 9 van n° II der wet van 7 Juli 1951 om het goed te blijven gebruiken tot de tweede vervalldag, volgend op de inwerkingtreding van de wet, zijnde in casu 1 October 1952;

Aangezien aanleggers primair inroepen dat verweerders akkoord waren om het goed te verlaten op 1 October 1951 en dat aldus een einde werd gesteld aan de pacht door onderling akkoord van de partijen;

Aangezien een overeenkomst om een einde te stellen aan de pacht slechts na opzegging kan gebeuren en moet voortvloeien uit een authentieke akte of uit een verklaring, op ondervraging afgelegd voor de Vrederechter (art. 1775 van het B.W. of art. 14 der wet van 7 Juli 1951);

Aangezien evenwel op grond van het gezond verstand een groot gedeelte van de rechtspraak zeer redelijk heeft aangenomen dat, indien de pachter een overeenkomst van verbrekking van de pacht op ondubbelzinnige wijze ten uitvoer brengt, indien hij de plaatsen verlaat zonder er terug te keren, de eigenaar-opzegger een verworven recht zou verkrijgen (Roppe, Pacht-overeenkomst n° 100 met uitgebreide aangehaalde rechtspraak);

Aangezien echter in casu het feit, dat verweerders

op verschillende tijdstippen per aangetekend schrijven lieten weten, dat zij meststoffen uitstrooiden op «het bouwland welke U zult in gebruik nemen met 1 October 1951», niet wijst op een overeenkomst op ondubbelzinnige wijze uitgevoerd en met kennis van zaken;

Aangezien aanleggers subsidiair volhouden, dat de opzeggingen voor eigen gebruik, gegeven krachtens de wet van 31 Maart 1948, hun geldige uitwerkselen moeten hebben op de datum, voorzien in de opzegging en dat bijgevolg alinea 9 van art. 20 der overgangsbepalingen der wet van 7 Juli 1951 niet toepasselijk is op dergelijke opzegging voor eigen gebruik.

Aangezien aanleggers hun zeer degelijke argumentatie doen steunen op de bewering, dat de alinea's 8, 9 en 10 van art. 20 samen horen en aldus samen enkel betrekking hebben op het geval, voorzien bij alinea 8, nl. opzeggingen gegeven zonder vermelding van ernstige redenen van eigen gebruik;

Aangezien er geen twijfel kan over bestaan, dat op het ogenblik van het verslag van de Verenigde Commissies van Justitie en Landbouw van de Senaat, uitgebracht door verslaggever Derbaix op de zitting van 5 Mei 1949, in de geest van de wetgever de drie voormelde alinea's betrekking hadden op opzeggingen, gegeven zonder vermelding van ernstige redenen (gedrukte stukken van de Senaat, zitting 1948-1949, n° 310);

Aangezien echter op dat ogenblik de tekst van alinea 9 luidde: «In geval van geldigverklaring van de opzegging kan de pachter niet eerder genoodzaakt worden...» (En cas de validation du congé le preneur ne pourra);

Aangezien de tekst aldus een logisch gevolg op alinea 8 vormde;

Aangezien echter de tekst later gewijzigd werd en de bepaling van de wet geworden is voor wat alinea 9 betreft: «In geval van geldige of geldig verklaarde opzeggingen» (En cas de congé valable ou valide...);

Aangezien de tekst aldus een algemeen karakter kreeg, wat er op wijst, dat in de geest van de wetgever alinea 9 niet meer uitsluitend betrekking had op het geval voorzien bij alinea 8;

Aangezien enkel de bedoeling van volledige veralgemening van de overgangsmaatregel van alinea 9 de voormelde tekstwijziging kan uitleggen of rechtvaardigen;

Aangezien bijgevolg de geldige opzegging dient geldig verklaard te worden, doch met inwerkingtreding op 1 October 1952;

## VREDEGERECHT TE VEURNE

8 November 1951.

Rechter: M. Lahaye.  
Advocaat: Mr Camerlynck.

**Pacht. — Wanprestatie van de pachter in casu voldoende voor de toewijzing ener schadevergoeding, doch niet voor ontbinding der pachtovereenkomst. — Algemene strekking van alinea 9 van artikel 20/II der wet van 7 Juli 1951.**

*Het feit, dat de pachter het gepachte niet heeft gebruikt zoals een goed huisvader betaamt, rechtvaardigt in casu wel een actie van de verpachter tot schadevergoeding, doch niet de gevorderde ontbinding der pachtovereenkomst.*

*Alinea 9 van artikel 20/II van de wet van 7 Juli*

*1951 is blijkens haar algemene bewoordingen van toepassing op de opzegging, die niet bij vonnis van waarde is verklaard, zodat de pachter eerst op de tweede vervaldag der pacht na de inwerkingtreding der wet tot ontruiming kan worden gedwongen.*

Oyaert t/ Desiere.

Aangezien de eis van aanlegger strekt:

1. primair tot verbreking van de mondelinge pachtovereenkomst, krachtens welke verweerder van eisers een perceel zaailand in pacht houdt, gelegen te Vikem, groot 1 Ha. 29 a. 50 ca., kadastraal bekend onder sectie B n° 593;

2. subsidiair tot geldigverklaring van de door eisers aan verweerder betekende pachttopzegging van 28 September 1949 betreffende hetzelfde goed;

Aangezien aanleggers tot staving van hun eis aanvoeren dat verweerder het gehuurde goed niet als een goede huisvader gebruikt en eisers aldus zware schade hebben geleden; dat verweerder meer bepaaldelijk voormeld perceel land heeft laten vervuilen en de nalatigheid van verweerder van zodanige aard is geworden, dat de rijkswacht moest ingrijpen;

Aangezien aanleggers subsidiair betogen, dat de door hen aan verweerder betekende opzegging geldig dient te worden verklaard met uitwerking tegen 2 October 1951;

Aangezien verweerder daartegen aanvoert: 1. dat hij het door hem van eisers in pacht gehouden goed op behoorlijke wijze heeft gebruikt; 2. dat, wat de pachttopzegging betreft, hij op grond van de wet van 7 Juli 1951, houdende wijziging van de wetgeving betreffende de landpacht, bedoeld land tot 1 October 1952 in gebruik heeft;

Aangezien uit de elementen der zaak afdoend blijkt dat verweerder te kort bleef aan zijn verplichtingen het gehuurde goed als goede huisvader te gebruiken;

Dat door toedoen van verweerder het gepachte goed zeker een depreciatie heeft ondergaan, dat, zo die tekortkoming van verweerder de vordering van eisers, strekkende tot vergoeding van geleden schade, rechtvaardigt, zij daarom echter in casu de verbreking van de pachtovereenkomst niet ten gevolge moet hebben;

Aangezien bedoelde schade door ons ex aequo et bono op 5.000 fr. mag worden bepaald;

Aangezien, wat de door eisers aan verweerder betekende pachttopzegging betreft, verweerder het gepachte goed enkel met 1 October 1952 dient te ontruimen (lid 9, II, art. 20, wet van 7.7.1951);

Dat de vrij algemene termen, waarin voormeld lid 9 gesteld is, alleen een dergelijke interpretatie toelaat;

Dat, indien op de stelling van eisers zou worden ingegaan, men tot dit gevolg zou komen: een verpachter, die geldig opzegging heeft gedaan en voor het inwerking treden van de nieuwe wet een vonnis van bekrachtiging heeft bekomen, zou een nieuw uitstel moeten dulden, terwijl de verpachter, die alleen opzegging heeft gedaan zonder verbintenis van bekrachtiging te hebben bekomen, niet verplicht zou zijn dit nieuw uitstel toe te staan;

*Om deze redenen:*

Wij, Vrederechter, rechtdoende op tegenspraak en in eerste aanleg;

Verklaren de vordering van aanleggers ontvanke-lijk en gedeeltelijk gegrond;

Veroordelen verweerder tot betaling aan eisers

van de som van 5.000 frank tot vergoeding van geleden schade;

Verklaren van waarde de door eisers aan verweerder op 28 September 1949 betekende opzegging;

Zeggen echter dat deze opzegging eerst haar uitwerking zal hebben op 1 October 1952;

Veroordelen (enz.);

Veroordelen ieder partij elk tot de helft der kosten.

## WERKRECHTERSRAAD IN HOGER BEROEP TE GENT

22 October 1951.

Voorzitter : M. F. Duchêne.

Advocaten : Mrs Merchiers en Van Staey.

**Arbeidsovereenkomst. — Een vordering van een werkgever tegen zijn arbeider tot vergoeding van hem door deze in zijn werkzaamheden veroorzaakte schade is een vordering ex contractu, ook al is de handeling van de arbeider tevens een overtreding van de strafwet. — Arbeidsgerechtigd bevoegd. — Door de arbeider in acht te nemen zorg : die van een goed huisvader.**

*Een door de werkgever ingestelde vordering tot vergoeding der schade die zijn arbeider hem in de loop van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst en in daarmede verband houdende omstandigheden heeft veroorzaakt, vindt haar grond in de arbeidsovereenkomst, ook al is de schadebrengende handeling van de arbeider tevens een overtreding van de strafwet, zodat het Arbeidsgerecht bevoegd is om van het geschil kennis te nemen.*

*De aansprakelijkheid van de arbeider jegens zijn werkgever dient uitsluitend te worden beoordeeld naar de regelen van het contractenrecht d.w.z. naar de artikelen 7 en 8 van de wet op de Arbeidsovereenkomst van 10 Maart 1900. Krachtens deze bepalingen, die een toepassing zijn van de in art. 1137 B.W. vervatte regel, moet een arbeider de zorg van een goed huisvader in acht nemen. De werkgever mag m.a.w. van zijn arbeider een gemiddelde bekwaamheid en nauwgezetheid in het verrichten van zijn werk verwachten.*

*Bij de beoordeling van een door de arbeider begane fout moet rekening worden gehouden met de aard van de arbeid en met de omstandigheden, waarin de fout is begaan. De arbeider kan niet aansprakelijk worden gesteld voor in het uitgeoefend beroep gewoon en normaal voorkomende fouten.*

*Een door een chauffeur begane fout, op grond waarvan hij gestraft is, maakt hem niet ipso facto contractueel aansprakelijk tegenover zijn werkgever voor de schadelijke gevolgen van die fout. Voor strafoplegging is immers de lichtste fout voldoende, terwijl voor de contractuele aansprakelijkheid een fout vereist is, die een goed huisvader niet zou begaan. Van een dergelijke fout blijkt in casu niets.*

P.V.B. Gentax t/ De Pelsmaecker.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis van de Werkrechttersraad te Gent d.d. 16 Maart 1951, waartegen hoger beroep;

Aangezien tegen het bestreden vonnis tijdig en regelmatig hoger beroep werd ingesteld;

Aangezien appellante, die eigenares is van een taxi-

onderneming, van geïntimeerde de betaling van 5.620 frank als schadeloosstelling vordert;

Dat geïntimeerde als taxi-chauffeur in dienst van appellante is geweest; dat, toen geïntimeerde op 20 Augustus 1949 te Gent, Nederkouter, een taxi voor rekening van zijn patroon bestuurde, hij in botsing gekomen is met een ander motorvoertuig;

Dat uit hoofde van deze aanrijding geïntimeerde strafrechtelijk werd vervolgd en door de Politierechtbank te Gent bij vonnis van 14 Maart 1950 tot een geldboete werd veroordeeld; dat ten gevolge van bedoeld verkeersongeval de huurauto van appellante beschadigd werd en gedurende vier dagen onbruikbaar was,

dat de aldus door appellante geleden schade 5.620 frank bedraagt en dat appellante vordert dat geïntimeerde haar deze schade vergoedt;

Aangezien de door appellante ingestelde vordering tot schadevergoeding tot grondslag heeft het tussen partijen gesloten arbeidscontract;

Dat inderdaad het schadeverwekkend feit gebeurd is in de loop van de uitvoering van het arbeidscontract en in omstandigheden, welke er mede verband houden; dat het hier een fout betreft, begaan in de uitvoering van een contract en dat, wanneer het niet-naleven van een overeenkomst uit een strafbaar feit voortvloeit, de aansprakelijkheid niet ophoudt contractueel te zijn;

Dat, moest de vordering van appellante gegrond zijn op de artikelen 1382 en volgende van het B.W. het Arbeidsgerecht niet bevoegd zou zijn om er kennis van te nemen; dat immers de arbeidsgerechten enkel bevoegd zijn om te oordelen over geschillen, die hun oorsprong en oorzaak in een arbeidscontract vinden;

Aangezien de aansprakelijkheid van geïntimeerde uitsluitend dient te worden beoordeeld volgens de regelen van de contractuele schuld en zulks ondanks het feit, dat door een inbreuk op de strafwet geïntimeerde zijn contractuele verbintenis niet is nagekomen;

Aangezien de contractuele verantwoordelijkheid van geïntimeerde, die met appellante door een arbeidscontract was verbonden, geregeld wordt door de artikelen 7 en 8 van de wet van 10 Maart 1900;

Dat krachtens art. 7 van deze wet de werkman verplicht is de arbeid te verrichten met de zorg van een goed huisvader;

Dat hieruit voortvloeit de verplichting vermeld in art. 8, lid 1, krachtens dewelke de werkman gehouden is de hem toevertrouwde gereedschappen in goede staat aan de werkgever terug te geven; dat verder in artikel 8, lid 2, wordt bepaald dat de werkman aansprakelijk is voor zijn schuld in geval van vernietiging of van beschadiging van materieel of gereedschap; dat bedoeld art. 8 enkel een toepassing is van de regel vervat in art. 1137 van het B.W.;

Aangezien wanneer de werkgever bepaald heeft dat de werkman het arbeidscontract met de zorg van een goed huisvader moet uitvoeren, hij hiermede bedoeld heeft dat de werkgever van zijn werkman een gemiddelde bekwaamheid en nauwgezetheid in het verrichten van het werk mag verwachten;

Dat de werkgever om schadevergoeding te eisen van de werkman zich geenszins kan beroepen op de lichtste fout;

Dat de werkman enkel aansprakelijk is voor zijn lichte fout en dat de zorg die van hem mag worden verwacht, niet die is van de elite der arbeiders; dat deze zorg verschilt volgens de contracten;

Aangezien bij de beoordeling van de fout die de werkman begaat in het verrichten van zijn arbeid,

rekening moet worden gehouden met de aard van deze arbeid en met de omstandigheden waarin de fout wordt begaan;

Dat het niet opgaat de werkman verantwoordelijk te stellen voor die fouten welke in het uitgeoefende beroep gewoonlijk en normaal voorkomen;

Aangezien een taxi-chauffeur niet verantwoordelijk kan gesteld worden jegens zijn patroon voor om het even welke inbreuk door hem op het verkeersreglement begaan;

Dat, zo geïntimeerde in het besturen van de huurauto van zijn patroon een fout heeft begaan, waarvoor hij een strafrechtelijke sanctie opliep, zulks niet van aard is om ipso facto hem contractueel aansprakelijk te stellen voor de schadelijke gevolgen van deze fout;

Dat immers voor de toepassing van de strafrechtelijke sanctie de lichtste fout voldoende is, terwijl voor de contractuele aansprakelijkheid vereist is een fout, die een goed huisvader niet zou begaan;

Aangezien in het onderwerpelijke geval nagegaan dient te worden of, in acht genomen de aard van het werk van geïntimeerde, zijn fout ernstig en zwaarwichtig genoeg is om zijn contractuele verantwoordelijkheid mee te brengen;

Dat uit de omstandigheden, waarin op 20 Augustus 1949 de aanrijding heeft plaats gehad, omstandigheden, welke vermeld zijn in het P.V. door de politie opgemaakt, geenszins blijkt dat geïntimeerde een fout heeft begaan die van onbesuisdheid of roekeloosheid in het autorijden getuigt;

Dat, rekening houdend met het steeds drukker wordende verkeer op onze wegen en met het feit dat onze steden de grote verkeersstroom niet meer kunnen verwerken, zelfs zeer bedreven en ervaren autobestuurders fouten bedrijven, zoals die, welke geïntimeerde heeft begaan;

Dat een taxi-ondernemer toch van een chauffeur met een gemiddelde beroepsbekwaamheid en vaardigheid niet kan en mag verwachten, dat deze nooit enige overtreding van de verkeersregelen zal begaan of nooit een onbeduidend ongeval zal veroorzaken;

*Om deze redenen :*

Het Arbeidsgerechtshof te Gent, Kamer voor werklieden, recht doende op tegenspraak,

Gelet op art. 24 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, doch niet gegrond, bevestigt het bestreden vonnis en veroordeelt appellante tot de kosten van beide aanleggen.

## BIBLIOGRAPHIE

**RIGAUX M. en TROUSSE P.E.** — *Les crimes et les délits du code pénal.* - 2e deel. - Etabliss. Bruylant. - Brussel. - 1952. - 50- p.

Het tweede deel van de grote encyclopedie van ons strafrecht, samengesteld door Marcel Rigaux en Paul-Em. Trousse, onder de titel « Les crimes et les délits du code pénal » is thans verschenen.

Bij de publicatie van het eerste deel, een paar jaar geleden, hebben wij de zeer grote verdiensten van dit werk doen uitschijnen. Het is voorzeker het meest uitgebreid commentaar dat tot nog toe verscheen over het Belgisch strafrecht en de wetenschappelijke degelijkheid evenaart de praktische bruikbaarheid.

Dit tweede deel is gewijd aan de misdaden en wan-

bedrijven welke door de Grondwet gewaarborgde rechten schenden (Titel II, van boek 2 van het Strafwetboek), alsook aan de misdaden en wanbedrijven tegen de openbare trouw (Titel III), doch enkel voor een gedeelte.

Dit deel is dus zeer belangrijk omdat het voortdurend voeling houdt met het staatsrecht, daar de behandelde stof tenslotte de strafrechtelijke waarborg uitmaakt van onze grondwettelijke bepalingen.

Bij elk artikel geven de auteurs eerst en vooral de juiste qualificatie die dient gebruikt te worden in geval van vervolging wegens overtreding van dit artikel, met alle mogelijke varianten, daarna de juiste aanduiding van de strafsancities en eindelijk de vereiste gegevens betreffende bevoegdheid en rechtspleging. Hierop volgt dan de theoretische uiteenzetting aangaande de elementen van het misdrijf, zeer uitvoerig en volledig met alle vereiste documentatie en met verwijzingen naar auteurs en rechtspraak. Dan komen nog telkens aan de beurt de studie van de poging, van de verzwarende en verzachtende omstandigheden en van de verjaring.

De behandeling van de artikels wordt besloten met wat de auteurs noemen « rapprochements » waarin steeds belangrijke beschouwingen in het midden gebracht worden betreffende de evolutie van het strafrecht en de waarde van de geldende wetgeving.

Vooraf wordt melding gemaakt van een zeer uitvoerige bibliographie en tevens publiceren de schrijvers in het begin van het boek een algemeen overzicht van de strafrechtelijke sancities die bij de behandelde misdrijven in aanmerking komen.

Dit tweede deel is zeer vlug na het eerste verschenen. Laat ons hopen dat de volgende delen in hetzelfde tempo zullen uitkomen, daar al onze juristen die belangstelling hebben voor het strafrecht, ten zeerste verlangen dit voortreffelijk werk binnen de kortst mogelijke tijd volledig te zien.

R. V.

## TAALKUNDIGE KRONIEK

... De correspondent, de vetaler, de journalist de technicus, zij vragen ons eenvoudigweg te onderscheiden tussen « goed » en « fout » en het beantwoorden van hun vragen met lange uiteenzettingen, eindigende met onder voorbehoud gegeven conclusies, doodt veelal de belangstelling en werkt onverschilligheid in de hand.

Dr B.-C. Damsteegt (1).

Nr 2.

### 6. DESTIJD -- INDERTIJD.

Vele patroons haalden *destijds* de schouders op voor de sociale beweging. — (Brussel, 16-12-'51).

*Destijds* bestond aldaar ook een bloeiende oudheidkundige kring. — (Brussel, 12-2-'51).

...Het Bestuur. *Destijds* bestond het bestuur uit 8 leden: hoofdman, eerste en tweede deken, penning- en boetemeester, tamboer, vaandrig en sergeant. — (Brussel, 20-1-'52).

De textielnijverheid is daardoor *destijds* behoed geworden voor een zware crisis. — (Brussel, 16-1-'52).

Het bijwoord « *destijds* » is in voormelde zinnen foutief gebezigd; het bijwoord « *indertijd* » zou in die aanhalingen beter passen.

Vaak wordt « *destijds* » ten onrechte gebruikt in de betekenis van *indertijd* (= eertijds, voorheen vroeger, in vroeger tijd).

Het aanwenden van « *destijds* » is alleen aangeraden

wanneer *vooraf* uitdrukkelijk *een tijd* genoemd is waarop dit aanwijzend bijwoord terugslaat, b.v.:

Hij is van zijn 15<sup>e</sup> tot zijn 18<sup>e</sup> jaar op kostschool geweest; zijn ouders woonden *destijds* te Arnhem (2).

«Ja, dat was in het *derde* oorlogsjaar. *Destijds* had ik nog tamelijk veel hout in voorraad.» (3).

Met de voltooiing van de linkervleugel werd *destijds* (rond (sic) het jaar 1906) voorlopig gewacht. (Brugge, 16-3-'51).

*Indertijd* duidt op een *onbepaald* (verzwegen, niet bekend) tijdstip in het verleden:

«Indertijd hebt u me nog aan een stukje notenhout geholpen, weet u nog wel?» (4).

## 7. KOMT TE VERSCHIJNEN (Vient de paraître).

Een bijzonder nummer voor Kerstmis en Nieuwjaar van het Bulletin van de Kamer van Koophandel van Brussel *komt te verschijnen*.

Het gallicisme «*komt te verschijnen*» alsmede o.a. het germanisme «*bestatigen*» zijn ergerlijke taalfouten, die wij beslist uit ons «ABN» (Algemeen Beschaafd Nederlands) moeten weren.

In zijn werk: «Nederlands Taaleigen» schrijft Kan. De Boeck daarover: *Vient de paraître* (komt te verschijnen) dient vervangen door *komt juist van de pers; nieuw; pas verschenen; zoëven verschenen* (5).

Om de opeenhoping van voorzetsels eveneens te vermijden is het verkieslijk aan bovenstaande, stuntelige gebouwde zin een andere draai te geven, b.v.:

De Kamer van Koophandel te Brussel heeft zoëven een bijzonder Kerst- en Nieuwjaarsnummer als bulletin uitgegeven.

Bij een werking die pas is geschied hoeven we deze geenszins te bepalen met de uitdrukking *komen + te...*

1. Zij *komen* het mij *te* verklaren (Ils viennent de me le déclarer).

2. Mijn vriend *komt* me *te* verlaten (Mon ami vient de me quitter).

3. Dat werk *komt* in Engeland *te* verschijnen (Ce livre vient de paraître en Angleterre).

In het «ABN» luiden die gewraakte zinnetjes:

1. Zij hebben het mij *zoëven* of *zo juist* verklaard.

2. Mijn vriend is maar *pas* van me weggegaan.

3. Dat boek is *pas* of *zoëven* in Engeland verschenen (6).

## 8. PROEF (Mededeling van een vereniging).

«Drie leden gaven de wens te kennen, dat zij voor een korte tijd proef er mee zouden willen nemen».

Op de keper beschouwd, bevat deze korte zin, naar ik meen, drie fouten en wel deze:

a. Voor het woord «proef» ontbreekt het lidwoord. Men neemt *een proef* of *de proef* ergens mede;

b. Samenstellingen als «ermee», «daarvoor» «hierlangs» worden aaneen geschreven;

c. Die leden, staat er, *wensen*, dat ze iets *zouden willen*. Dat is toch werkelijk al te dwaas. Ze willen de proef doen nemen of ze willen het niet (7).

## 9. SEFFENS.

De taalkundigen keuren dit provincialisme sinds jaren af. Het woord komt nochtans veelvuldig voor in de spreek- en schrijftaal.

Ge ziet het *seffens* waar hij naar toe wil. — (Brussel, 22-1-'52).

J.—. Tavernier noteert dienaangaande: Niet: Ik kom *seffens*. Maar: Ik kom *terstond*, *dadelijk*, *aanstonds* (8).

Dr Paul Van Gestel, verdediger van het «ABN», geeft de volgende voorlichting:

Ik zag *seffens* hoe laat het was, *direct*, *dadelijk*.

Met *één seffens* kwamen de jongens naar voren, *één voor één*.

Ik kom *seffens* nog eens kijken, *straks* (9).

## 10. ZONEN — ZOONS.

De beide zonen (lees: *zoons*) van de boer vinden het heel wat prettiger dan hele dagen distels te moeten gaan (sic) steken. (Brussel, 12-5-1951).

In het huisgezin waren zes zonen (lees: *zoons*) en twee dochters (Ibid., 16-12-'51).

Van zijn drie zonen (lees: *zoons*) was alleen (sic) Pieter muzikant. (Ibid., 9-1-'52).

Professor Gaines is onlangs overleden en zijn echtgenote blijft achter met twee dochter en twee zonen (lees: *zoons*).

Welk is het verschil tussen *zonen* en *zoons*?

In de figuurlijke zin is het meervoud van *zoon zonen*; in de betekenis van kinderen van een vader, *zoons*.

Wij nemen nog een korte aantekening over de spraakkunst van Kan. Am. Joos. De bekende philoloog schrijft o.m.: *Zonen* (kinderen van 't land); *zoons* (ten opzichte van ouders) (10).

## TAALKUNDIGE BEDENKING.

«...Wie tikt ons op onze vingers, wanneer wij in het spreken van alle dag fouten tegen de taal maken, woorden misvormen of verkeerd gebruiken, onze taal met vreemde woorden doorspekken ook als echte Nederlandse woorden ons ten dienste staan? En fouten maken we, fouten maakt iedereen: het schoolkind maar ook zijn onderwijzer, de arbeider zo goed als de kantoorbediende, de student en de hoogleraar» (11).

A. Blontrock.

## Geraadpleegde bibliografie.

(1) Dr B.-C. Damsteegt, «In de doolhof van het Nederlands» (2de dr.). Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink, 1949, 104 blzn. — (Cf. Zie de «Ter Verantwoording».)

(2) H. Abeele en C.-H. Peeters, «Moderne Nederlandse Spraakkunst». Turnhout, Brepols, (z. jrt.), 320 blzn. — (Cf. blz. 129).

(3), (4) Dr B.-C. Damsteegt, enz. — (Cf. blz. 15).

(5) A.-E. De Boeck, «Nederlands Taaleigen». Woorden en wendingen of Proeve van taalzuivering. (17de dr.) Bezorgd door M. Duyck. Lier, Jozef Van In & Co, 1948, 152 blzn. — (Cf. blz. 18).

(6) Voor verdere inlichtingen betreffende het werkwoord «komen», raadpleeg H. Meert, «Onkruid onder de Tarwe». Proeve van taalzuivering. Uitgave bezorgd door C.-H. Peeters. Turnhout, N. V. Brepols, 1941, 302 blzn. — (Cf. blz. 165).

(7) «Neerlandia», 56e jrg., Januari 1952, blz. 11.

(8) J.-J. Tavernier «A.B.C. van het Nederlandsch» (3de dr.), Gent, «Levende Talen», 1944, 230 blzn. — (Cf. blz. 149).

(9) A. B. N. - Gids (Algemeen Beschaafd Nederlands) door Drs Paul Van Gestel, bewerkt naar C.-H. Peeters. Nederlandse Taalgids. Woordenboek van Belgicismen. Antwerpen, «De Sikkel», 1949, 216 blzn. — (Cf. blz. 165).

(10) Kan. Am. Joos, «Beknopte Nederlandsche Spraakkunst». (5de uitg.) Gent - St-Niklaas, 1914, 204 blzn. — (Cf. blz. 96).

(11) J.-A. Meijers, «Spreken we nog Nederlands?». Amsterdam, 1948, 16 blzn. — A. O-reeks, Nr 195. — (Cf. blz. 2).

## TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig tijdschrift voor België - n° 1 van 1952.

R. Van Lennep, De Evocatie. — André Desimpelaere, De natuurlijke Verbintenissen. — M. Van Balberghe, De herhaling in het Strafrecht.

Algemeen Fiscaal Tijdschrift - n° 8 van April 1952.

A. Tiberghien, De verkeersbelasting op Motorvoertuigen. — L. Arts, Fiscus en geweten.

De Gemeentegids - n° 37 - Mei 1952.

A. v. D. L., Voor een hogere verkeersveiligheid. — Gemeentelijke autonomie en verkeersreglementering.